

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija

Program: Poslovni sekretar

Modul: Spletno poslovanje

VLOGA IN POMEN KNJIŽNICE V MEDVODAH

Mentorica: Ana Peklenik, prof. slov.

Lektorica: Ana Peklenik, prof. slov.

Kandidatka: Magda Celjer

Kranj, junij 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Ani Peklenik, profesorici slovenščine, za vso pomoč, nasvete, spodbudo ter lektoriranje diplomske naloge.

Hvala sodelavkam in sodelavcem iz Knjižnice Medvode, še posebno Marjeti Potočnik, za vso pomoč in zaupanje.

Posebej se zahvaljujem županu Občine Medvode, gospodu Stanislavu Žagarju, za njegov prispevek v diplomski nalogi.

Zahvala pa gre tudi gospodu predsedniku dr. Ivanu Vivodu in ostalim članom gradbenega odbora, ki so sodelovali pri gradnji knjižnice Medvode.

Na koncu se zahvaljujem še Črtomirju za potrpežljivost in pomoč v času študija.

IZJAVA

»Študentka Magda Celjer izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom Ane Peklenik, prof. slov.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Knjižnica je pomembna kulturna in izobraževalna ustanova v vsaki občini. Knjižnična dejavnost v Medvodah sega v prva poveljna leta, vendar lahko trdimo, da je bila ključnega pomena v njenem razvoju namensko grajena stavba, ki so jo pred dobrimi dvajsetimi leti zgradili na sotočju rek Save in Sore. Zemljišče je bilo sprva namenjeno širjenju kemične industrije, ki je bila v preteklosti pomembna dejavnost v kraju. Leta kasneje je prav sotočje postalo prostor, kjer je predvidena ureditev centra Medvod. Kraj se je namreč iz naselja z nekaj hišami razvil v mesto brez središča, ki bi združevalo občane.

Vlogo središčne kulturne ustanove v mestu je prevzela knjižnica, ki že zaradi svojega prijetnega videza vabi obiskovalce v svojo notranjost. Gre za sotočje znanja in kulture, prelito v krog, ki mu ni konca. Je idealno središče za vse generacije občanov, ki omogoča več kot le izposojanje knjig. Njen namen je mnogo širši, saj skrbi za kulturne dejavnosti in izobraževanje prebivalcev vseh starosti. Pomembno vlogo ima tudi na socialnem področju, brezplačno članstvo namreč omogoča vstop vsem, željnim znanja in sprostitev, ne glede na socialni položaj.

KLJUČNE BESEDE

- Knjižnica Medvode
- splošna knjižnica
- javni zavod
- vloga in pomen knjižnice
- kulturna ustanova

ABSTRACT

Library is an important cultural and educational institution in every municipality. Library service in Medvode dates back to the first post-war years, however, it can be argued that the purpose-built building, which was built some twenty years ago at the confluence of the rivers Sava and Sora, was crucial for its development. At first the land was intended for broadening chemical industry, which in the past represented an important service in the city. Years later that exact confluence became the location where the centre of Medvode was to be organized. The city developed from a settlement with a few houses into a city without a town centre that would connect citizens.

The library took the role of the central cultural facility of the city as it invites visitors inside with its pleasant appearance. It is a juncture of knowledge and culture poured in a never ending circle. It is an ideal centre for all generations of citizens enabling more than just book borrowing. Its purpose is much broader as it ensures cultural activities and education for residents of all ages. It also plays an important role on social field, since free membership enables access to everyone eager to learn and relax, regardless of their social status.

KEY WORDS

- Public Library of Medvode
- general library
- public institute
- the role and importance of a library
- cultural facility

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilj in namen naloge.....	1
1.3	Predstavitev okolja	1
1.4	Metode dela	2
2	PREDSTAVITEV OBČINE MEDVODE.....	2
3	ZGODOVINA KNJIŽNIC.....	5
3.1	Razvoj knjižnic skozi zgodovino	5
3.2	Razvoj knjižnic v Sloveniji	6
4	VLOGA IN NALOGE SPLOŠNE KNJIŽNICE.....	8
5	KNJIŽNICA MEDVODE.....	10
5.1	Knjižnica kot prostor	13
5.2	Samostojni javni zavod	13
5.3	Financiranje knjižnice	14
5.4	Knjižnično gradivo	18
5.5	Delo z uporabniki	20
5.6	Pričakovanja ustanovitelja.....	23
5.7	Zaposleni	26
5.8	anketa med uporabniki.....	29
6	ZAKLJUČEK	40
	LITERATURA IN VIRI	43
	PRILOGA – ANKETA O DELOVANJU KNJIŽNICE.....	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Zasnova prostorskega načrta ureditve centra Medvod	3
Slika 2: Nekdanja podoba Medvod	4
Slika 3: Knjižnica Medvode	11
Slika 4: Tloris knjižnice	12
Slika 5: Grafični prikaz prejetih sredstev	17
Slika 6: Prikaz financiranja Knjižnice Medvode	18
Slika 7: Prirast gradiva	19
Slika 8: Rast števila naslovov periodičnega tiska	19
Slika 9: Število članov	20
Slika 10: Struktura uporabnikov	22
Slika 11: Prostorska ureditev knjižnice	30
Slika 12: Pomanjkljivosti knjižnice	31
Slika 13: Odpiralni čas	32
Slika 14: Razlogi za obisk knjižnice	33
Slika 15: Uvedba članarine	34
Slika 16: Pripravljenost zaposlenih	35
Slika 17: Ponudba knjižničnega gradiva	36
Slika 18: Splošna ocena	37
Slika 19: Spol anketirancev	38
Slika 20: Status	39
Slika 21: Občina bivanja	40

KAZALO TABEL

Tabela 1: Financiranje knjižnice s strani Občine Medvode	15
Tabela 2: Prikaz sredstev ministrstva za kulturo	15
Tabela 3: Pregled lastnih sredstev v petletnem obdobju	16
Tabela 4: Prihodki Knjižnice Medvode	17
Tabela 5: Število izposojenega gradiva in število transakcij z gradivom	21
Tabela 6: Število uporabnikov posamezne dejavnosti	23
Tabela 7: Sistemizacija delovnih mest	28
Tabela 8: Prostorska ureditev knjižnice	29
Tabela 9: Pomanjkljivosti knjižnice	30
Tabela 10: Odpiralni čas	31
Tabela 11: Razlogi za obisk knjižnice	32
Tabela 12: Uvedba članarine	33
Tabela 13: Pripravljenost zaposlenih	34
Tabela 14: Ponudba knjižničnega gradiva	35
Tabela 15: Splošna ocena	36
Tabela 16: Spol anketirancev	37
Tabela 17: Status	38
Tabela 18: Občina bivanja	39

KRATICE IN AKRONIMI

IKT – informacijsko-komunikacijska tehnologija

MKL – Mestna knjižnica Ljubljana

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Center Medvod naj bi se razvil na sotočju Save in Sore. Na tem delu stojijo trgovski center, občina in knjižnica, ki je edina večja kulturna ustanova v občini. V standardih za splošne knjižnice so opredeljene naloge, ki naj jih poleg osnovnih nalog, izposoje in informiranja, knjižnica izvaja za lokalno prebivalstvo. Delovanje knjižnice v občini je prepoznavno in dobro sprejeto. V enem letu je prestopilo vrata knjižnice več kot 190.000 obiskovalcev. Večja obiskanost ter velik prirast gradiva pa pomeni tudi povečanje materialnih stroškov in obremenjenost zaposlenih. Večina ljudi je knjižnici naklonjena in podpira njeno delovanje v tem obsegu. Se pa najdejo posamezniki, ki zaradi nepoznavanja delovanja stroke menijo, da občina knjižnici namenja preveč sredstev in naj se vrne k osnovni dejavnosti. Delovanje knjižnice in njen pomen je potrebno proučiti ter pridobljene podatke povezati s pričakovanji ustanovitelja in potrebami uporabnikov.

1.2 CILJ IN NAMEN NALOGE

Cilj diplomske naloge je prikazati delovanje knjižnice, odkriti odmik med pričakovanji ustanovitelja in knjižnice ter ugotoviti, kako nas vidijo uporabniki in pri kasnejšem delu upoštevati njihove predloge.

- Pripravili bomo poizvedbo, kakšno knjižnico želi ustanovitelj, katere so tiste aktivnosti, katerih izvedbo pričakuje, ter ugotovili, ali je osamosvojitve knjižnice izpolnila njihova pričakovanja.
- Izvedeti želimo, kakšne so želje uporabnikov, na katerih področjih želijo izboljšave in spremembe oziroma kaj konkretno v knjižnici pogrešajo.
- Obdelali bomo vidik dela in nalog zaposlenih ter proučili možnosti in interese za dodatne naloge.

Raziskava lahko privede tudi do možnosti boljšega sodelovanja med ustanoviteljem, uporabniki in knjižnico, če je to dosegljivo.

1.3 PREDSTAVITEV OKOLJA

Knjižnica Medvode sodi med javne zavode v občini, katerih ustanovitelj je Občina Medvode. Je splošna knjižnica, ki zadovoljuje potrebe po knjižnični dejavnosti na območju občine. Z vpisom v sodni register je postala samostojni pravni subjekt dne 1. aprila 2009. Pred tem je delovala kot enota Knjižnice Šiška, z združitvijo ljubljanskih knjižnic maja 2008 pa je ta postala enota Mestne knjižnice Ljubljana. Deluje kot splošna občinska knjižnica, ki opravlja naloge na področju knjižnične dejavnosti za potrebe lokalnega prebivalstva. Odprta je 6 dni v tednu ter poleg

osnovne dejavnosti, izposoje gradiva, uporabnikom nudi tudi pestro izbiro prireditev in dogajanja.

1.4 METODE DELA

Diplomska naloga temelji na proučevanju teorije v prvem delu naloge, drugi del vsebuje obdelavo določenih tem s pomočjo dokumentov Knjižnice Medvode. Opravljen je bil razgovor z zaposlenimi delavci v knjižnici in intervju z županom Občine Medvode. Med uporabniki pa je bila opravljena tudi anketa o zadovoljstvu s knjižnico.

2 PREDSTAVITEV OBČINE MEDVODE

Leta 2006 so bile Medvode razglašene za mesto. Struktura mesta je precej neobičajna, saj nimajo mestnega središča. V preteklosti so mesta rasla ob antičnih naselbinah, gradovih, cerkvah ter pomembnih cestnih križiščih. Medvode so iz naselja z nekaj hišami zrasle v mesto zaradi velikega števila priseljencev, ki so se zaposlili v industrijskih obratih, nastalih po drugi svetovni vojni. Za novo delovno silo je bilo treba zgraditi stanovanja, tako sta nastali dve strnjeni naselji stanovanjskih blokov, Svetje in Preska. Delež prebivalstva v občini pa na račun preseljevanja iz drugih občin še narašča, saj so Medvode prometno dobro povezane z drugimi kraji, predvsem z Ljubljano. Danes ima občina nekaj manj kot 16.000 prebivalcev.

Središče Medvod predstavlja sotočje rek Save in Sore, kjer stojijo trgovski center, stavba Občine Medvode ter knjižnica. Idejni načrt o ureditvi jedra Medvod, objavljen pred uvozom na parkirišče občine in knjižnice, je optimistična napoved razvoja mesta, realizacija načrta pa bo kraju dala novo, svežo podobo. Z ureditvijo sotočja se bo vloga knjižnice v občini še povečala, zato moramo že danes storiti prvi korak v smeri razvoja dejavnosti.

Slika 1: Zasnova prostorskega načrta ureditve centra Medvod
(Vir: Občina Medvode)

Občina Medvode je bila prvič ustanovljena leta 1955. Leta 1963 so jo priključili občini Ljubljana Šiška. Na podlagi Zakona o lokalni samoupravi so Medvode leta 1995 ponovno postale samostojna občina. Sestavlja jo 31 naselij s skupno površino 78 km². Po podatkih statističnega urada so imele Medvode konec preteklega leta že 15.850 prebivalcev (http://www.medvode.si/obcina_v_stevilkah.htm; <http://www.medvode.si/zgodovina.htm>).

O zgodovini občine Medvode ni veliko napisanega. Arheološke najdbe dokazujejo, da je bilo to področje naseljeno že zelo zgodaj. Predvsem so zaradi rek Save in Sore tu vodile pomembne prometne poti. Na tem prostoru so se ustalila predvsem slovanska plemena (Od Jakoba do Aljaža, 2006, str. 13–14).

Zgodovinski viri kraj Medvode omenjajo v razmejitvenih listinah ozemlja že leta 989, kjer je zapisano, kje so meje med freišnško in oglejsko posestjo. Današnje področje občine Medvode je bilo razdeljeno med oglejske patriarhe, ki so imeli v posesti Goričane z okolico, Smladnik z okolico so dobili grofje Weimer Orlamünde, Soro z okolico pa kot fevd škofje iz Freisinga (Od Jakoba do Aljaža, 2006, str. 13–14).

Same Medvode so postale pomembnejše šele ob koncu petnajstega stoletja, z izgradnjo mostu čez reko Soro. Ta je stal na mestu današnjega mostu pri stavbi knjižnice. Večina prebivalstva se je vse do sredine prejšnjega stoletja preživljala s kmetijstvom, gozdarstvom, čebelarstvom in z domačimi obrtmi. Veliko je bilo tudi mlinov in žag, pa ne samo na Savi in Sori, temveč tudi na potokih v dolini Ločnice. Tam je tudi še nekaj let po drugi svetovni vojni deloval rudnik svinca in živega

srebra. Manjši rudnik premoga je bil kratek čas tudi v Zbiljah (Od Jakoba do Aljaža, 2006, str. 13–14).

Papirnica v Goričanah pomeni začetek industrije. Pred prvo svetovno vojno je bila v Medvodah ustanovljena tovarna lanenega olja, iz katere se je kasneje razvilo podjetje Color. Med obema vojnoma sta delovali še mizarska in tekstilna tovarna. Po vojni je bila ustanovljena tovarna pohištva Sora. Podjetje Donit je nastalo po drugi svetovni vojni. Ključnega pomena za razvoj kraja je bila leta 1953 zgrajena hidroelektrarna na reki Savi. Zaradi količine industrije in nove hidroelektrarne Medvode se je močno spremenil videz pokrajine. V zadnjih dvajsetih letih je zaradi gospodarske krize večina industrijskih obratov zaprla svoja vrata (<http://www.gremoven.com/Kraji/Medvode/menu-id-32>).

Medvode so ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja predstavljale pomemben turističen kraj. V poletnem času so bila priljubljena kopališča na reki Sori in igranje tenisa, v zimskem času pa smučanje v Žlebeh. Turizem je v času razcveta industrije skoraj povsem zamrl. V zadnjem času je veliko truda vloženega v njegovo ponovno oživitev, saj kraji v občini nudijo nešteto naravnih lepot, hkrati pa je to tudi možnost za zaslužek (Publikacija Občina Medvode, 2005).

Slika 2: Nekdanja podoba Medvod
(Vir: http://www.tzm.si/Zgodovinsk_pregled.php)

3 ZGODOVINA KNJIŽNIC

Knjižnica je urejena zbirka knjig in drugega knjižničnega gradiva, ne glede na to, ali je gradivo pisano na roko ali reproducirano na mehaničen način. Materiali, na katerih so zapisi, so se v zgodovini spreminjali: od kamna, glinenih ploščic, papirusa, pergamenta do papirja. V novejšem času so pogosto zapisani v elektronski obliki. Knjižnica se loči od arhiva, ki zbira in ureja dokumente gospodarske, politične in zgodovinske narave. Je pa težko postaviti mejo med knjižničnim in arhivskim gradivom, posebno za dokumente, ki izvirajo iz antičnih časov (Dolinar, 2004, str. 7).

3.1 RAZVOJ KNJIŽNIC SKOZI ZGODOVINO

Najstarejše zbirke besedil se pojavijo že pred začetkom 3. tisočletja pred našim štejetjem v Mezopotamiji. Glinene tablice, pisane v klinopisu, so tisti čas predstavljale knjižnično gradivo in so že bile razvrščene po skupinah. Dokumenti so bili pretežno trgovske in pravne narave, le del zbirke je zavzemal znanstveno, versko in literarno gradivo. Zadnji asirski kralj Asurbanipal je dal v Ninivah zgraditi prvo zasebno knjižnico na svetu, v kateri je zbiral vso literaturo tedanjega časa (Dolinar, 2004).

V 13. stoletju pred našim štejetjem (pr. n. š.) so bile knjižnice v starem Egiptu, ki se zaradi pogostih poplav niso ohranile. Zapisi so bili pisani na papirus, ki je zaradi posledic vlage razpadel. Dokaze o obstoju knjižnic pa so našli vklesane v spomenike. V Gizi se je nahajala knjižnica kralja Keopsa, v Tebah – Ramzesova knjižnica ter Edfuju, gornjem delu Egipta, kjer je bil tempelj boga Hora (Dolinar, 2004).

V obdobju od 6. do 4. stoletja pr. n. š. so na grških tleh delovale predvsem zasebne knjižnice vladarjev in učenjakov: Evripidova, Platonova in Aristotelova. Kasneje so po vzoru teh nastale knjižnice na ozemlju Aleksandra Velikega, med njimi tudi znamenita Aleksandrijska knjižnica Museion, ki je bila uničena v vojni med cesarjem Aurelijanom in sirsko kraljico Zenobio. Kasneje so v vzhodni Mali Aziji, v mestu Pergamon, ustanovili knjižnico, identično Aleksandrijski. Zaradi omejitve dobave papirusa so morali kot podlago za pisanje iznajti nov material. Z obdelavo živalske kože so dobili pergament (Dolinar, 2004).

Prve zasebne knjižnice na rimskih tleh so bile pridobljene kot vojni plen rimskih vojskovodij, zato je bila njihova vsebina pretežno grška. Pobudo za prvo javno knjižnico je v želji, da izobrazí Rimljane, dal Julij Cezar. Kasneje je bilo na tleh rimskega imperija ustanovljenih še več javnih knjižnic, ki so propadle v četrtem stoletju skupaj s propadom rimskega imperija (Dolinar, 2004).

Propad rimskega imperija je povzročil krizo v kulturnem razvoju in ravnodušnost do knjig in knjižnic. Na omenjenem ozemlju sta pomembno vlogo v zgodovini knjižnic odigrala dva učenjaka. Prvi je bil nekdanji minister Cassiodor, ki je postal menih in je bil ustanovitelj samostana ter knjižnice Vivarium. Drugi pa je bil Benedikt, ki je dokončal študij prava in ustanovil samostan Montecassino, kjer so bili menihi zavezani k vsakodnevni branju. Temu zgledu so sledili še drugi samostani po Evropi ter dosegli višek v 13. stoletju. Pomembno vlogo so v tem obdobju imele tudi cerkvene knjižnice (Berčič, 2000; Dolinar, 2004).

Načelo dostopnosti knjižnic, ki je veljalo v času rimske antike, je bilo v srednjem veku pozabljeno. V času renesanse in humanizma so se pričeli oblikovati novi stanovi učiteljev ter študentov posameznih področij. Pokazala se je potreba po literaturi. Pariška univerza je leta 1253 ustanovila najpomembnejšo univerzitetno knjižnico, tej pa so sledile še druge (Berčič, 2000; Dolinar, 2004).

Obdobje razsvetljenstva povzroči sekularizacijo samostanov, kar je vodilo v prenos lastnine knjižnih fondov na univerze. Katoliški duhovniki so že v 17. stoletju pripravili program, po katerem naj bi se v vsaki župniji ustanovila javna knjižnica. V Nemčiji so se v drugi polovici 17. stoletja pojavila bralna društva in začele ustanavljati mestne knjižnice. V Franciji so poddržavili samostanske in mestne knjižnice, kajti načelo francoske revolucije je, da je knjižnica vsakomur dostopna javna ustanova (Berčič, 2000).

V zadnjem obdobju so se evropske javne knjižnice razvijale na temeljih večstoletne zgodovine knjižničarstva. Hitra proizvodnja tiskanih knjig in novih oblik knjižničnega gradiva zahteva, da se sproti prilagajajo, saj so knjižnice pomemben dejavnik pri osveščanju in izobraževanju lokalnega prebivalstva (Berčič, 2000).

3.2 RAZVOJ KNJIŽNIC V SLOVENIJI

Na slovenskih tleh so se knjižnice pojavile v srednjem veku. Lastniki so bili samostani. Prvo javno knjižnico, namenjeno učiteljem in pridigarjem, je leta 1569 v Ljubljani ustanovil Primož Trubar. Njegovo zbirko so dopolnili še darovi protestantskih pridigarjev, učiteljev, plemičev in meščanov. V času protireformacije je bila zbirka izročena ljubljanskim jezuitom, od tam pa v knjižnico ljubljanskih škofov v Gornjem gradu in kasneje v študijsko knjižnico v Ljubljani. Jezuitska knjižnica je bila ustanovljena leta 1597, njena zbirka pa je bila skoraj povsem uničena v požaru leta 1774. Tudi drugi redovi meniških skupnosti, predvsem kapucini, so s svojimi knjižnicami prispevali k izobraževanju. Pomembnejše knjižnice so se ohranile do danes (Berčič, 2000).

V Ljubljani je bila leta 1925 ustanovljena Semeniška knjižnica. Knjižni fond so sestavljale podarjene knjige članov Ljubljanske znanstvene akademije (Academia operosorum), ki je sedaj v lasti ljubljanske nadškofije (Berčič, 2000; Dolinar, 2004).

Čas vladavine Marije Terezije je pomenil napredek tedanjega človeka. Poleg zahteve po uvedbi obveznega obiskovanja osnovne šole je izdala odlok o ustanovitvi izobraževalnih ustanov in knjižnic, ki naj bi bile v vsakem glavnem mestu deželne upravne enote. V Ljubljani je bila tako leta 1774 poleg liceja ustanovljena knjižnica, ki se jo je zaradi bližine liceja prijelo ime Licejska knjižnica. Zaradi cerkvenih reform o razpustitvi samostanov, ki sta jih uvedla Marija Terezija in njen naslednik Jožef II., so knjige samostanov postale javna last. Tudi Licejska knjižnica je dobila v last knjige ukinjenih samostanov na Kranjskem. Licejska knjižnica se je leta 1850 preimenovala v Študijsko knjižnico za Kranjsko, ki je po ustanovitvi ljubljanske univerze prevzela vlogo univerzitetne knjižnice. Leta 1895 je potres uničil poslopje do take mere, da ga je bilo potrebno podreti. Knjižnica je delovala na dveh začasnih lokacijah, leta 1907 pa so jo preselili v novo zgradbo II. državne gimnazije na Poljanah. Študijska knjižnica je postala Univerzitetna knjižnica. Ker so prostori postali pretesni, so po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika zgradili veličastno zgradbo, v kateri se danes nahaja Narodna in univerzitetna knjižnica (Berčič, 2000; Dolinar, 2004).

Po drugi svetovni vojni sta nastali dve veji knjižnic, in sicer študijske, namenjene izobraževanju, ter ljudske knjižnice z razvedrilno literaturo. Po letu 1971 so se začele medsebojno povezovati. Tako so nastale splošnoizobraževalne knjižnice, ki so med seboj povezane (Berčič, 2000).

Danes imamo v Sloveniji dve univerzitetni knjižnici: v Ljubljani in Mariboru ter 58 splošnih knjižnic, od katerih je deset območnih, ki opravljajo še dodatne naloge, ter dve zamejski v Celovcu in Trstu. Obstajajo pa še šolske, visokošolske ter specialne knjižnice (<http://cezar.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>).

4 VLOGA IN NALOGE SPLOŠNE KNJIŽNICE

UNESCO je v Parizu na svoji 10. seji, novembra 1994, sprejel Manifest o splošnoizobraževalnih knjižnicah (http://www.tol.sik.si/pdf/unesco_manifest.pdf):

» ... Splošna knjižnica, dejanska vrata lokalne skupnosti do znanja, zagotavlja osnovno podstavo učenja od mladosti do starosti, samostojnega sprejemanja odločitev in kulturnega razvoja posameznika in socialnih skupin. Storitve splošne knjižnice so na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa vsakomur. S tem manifestom je izraženo verovanje organizacije UNESCO v splošnoizobraževalno knjižnico kot gonilno silo vzgoje, kulture in informacij ter, skozi zavest ljudi, bistvenega dejavnika pri promociji miru in duhovne blaginje. UNESCO zato spodbuja nacionalne in lokalne oblasti, da ne le podpirajo razvoj splošnoizobraževalnih knjižnic, temveč se vanj tudi aktivno vključujejo.«¹

Knjižnice zbirajo, strokovno obdelujejo in urejajo, vzdržujejo ter hranijo knjižnično gradivo. Prav tako svetujejo uporabnikom ter jim posredujejo bibliografske informacije o gradivu in iz gradiva, ki ga zajema baza podatkov knjižničnega informacijskega sistema COBISS. Poleg izposoje gradiva se v knjižnicah pripravljajo tudi posebne oblike knjižnične vzgoje: ure pravljič, knjižne novosti, predavanja, okrogle mize, razstave in borze znanja, saj so splošne knjižnice izobraževalna, informacijska in kulturna središča. Pomembno vlogo imajo tudi na socialnem področju, saj so na voljo vsem članom skupnosti, ne glede na raso, narodno pripadnost, starost, spol, vero, jezik, invalidnost, socialni položaj, zaposlitev in stopnjo izobrazbe. Knjižnice so najpomembnejše kulturne institucije v lokalnih skupnostih, katerih namen je uveljavljanje kulture v njeni etični, socialni, gospodarski in politični razsežnosti ter razvijanje pismenosti. V zadnjem obdobju se veliko ukvarjajo z informacijskim opismenjevanjem predvsem starejših, pravzaprav skrbijo za vseživljenjsko izobraževanje celotne populacije in so v lokalni skupnosti nepogrešljive (<http://zdruzenje-knjiznic.si/>).

Knjižnica je namenjena vsem prebivalcem ne glede na njihov interes, zato v skladu s strokovnimi načeli organizira zbirko knjižničnega gradiva in virov informacij ter omogoča njihovo dostopnost. Uporabniki imajo običajno željo po razvedrilu in razvijanju pismenosti, izobraževanju, informiranju ali raziskovanju. Knjižnica organizira brezplačne prireditve za obiskovalce, prav tako je uporabnikom namenjena brezplačna raba interneta. Odpiralni čas splošne knjižnice je najmanj 45 ur na teden v času, ki ustreza največjemu številu njenih potencialnih uporabnikov (Uradni list RS, št. 87/2001).

¹ Manifest je oblikovan v sodelovanju z Mednarodno federacijo knjižničarskih združenj IFLA. Sprejet je bil na 10. seji Mednarodnega sveta za Splošni informacijski sistem (PGI), Pariz, UNESCO, 28.–30. 11. 1994.

V Sloveniji je 58 splošnih knjižnic, katerih dejavnost se izvaja v lokalnih območjih. Občina lahko ustanovi knjižnico, če izpolnjuje naslednje pogoje: število njenih prebivalcev presega 10.000, ima primeren prostor in opremo, izpolnjuje pogoje glede knjižničnega gradiva in ima zadostno število usposobljenega kadra (Uradni list RS, št. 87/2001).

Storitve, ki jih splošne knjižnice izvajajo in omogočajo, so opredeljene tudi z zakonom. Na podlagi 8. člena Zakona o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. 87/2001) je bila oblikovana Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Ur. l. RS, 29/2003), kjer je določen tudi obratovalni čas knjižnic ter način poslovanja.

Uredba določa izvajanje in omogočanje naslednjih storitev za uporabnike:

- vpogled v knjižnične zbirke v prostem pristopu in njihovo uporabo;
- uporabo javnih klasičnih knjižničnih katalogov, vzajemnega kataloga in drugih podatkovnih zbirk in informacijskih virov;
- dostop do splošno dostopnih elektronskih virov javnih oblasti in njihovo uporabo;
- posredovanje informacij o gradivu in iz gradiva;
- izposajo knjižničnega gradiva v knjižnici in na dom;
- medknjižnično izposajo;
- usposabljanje uporabnikov za uporabo knjižnice;
- pomoč in svetovanje pri iskanju gradiv, informacij in pri uporabi knjižnice;
- seznanjanje z novostmi v knjižnici;
- preslikovanje iz knjižničnega gradiva, ki je v lasti knjižnice;
- rezerviranje knjižničnega gradiva;
- uporabo tehnične opreme, namenjene uporabnikom;
- dostop do svetovnega spleta;
- dostop do dejavnosti in prireditev.

Po Zakonu o knjižničarstvu so knjižnice dolžne opravljati kot javno službo naslednje knjižnične dejavnosti (Uradni list RS, št. 87/2001):

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva;
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij;
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov;
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev;
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij;
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov;
- informacijsko opismenjevanje;
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik;
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Naloga knjižnice je tudi dejavnost knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu, ki je namenjena zagotavljanju (Uradni list RS, št. 87/2001):

- pogojev za delovanje vzajemnega bibliografskega sistema,
- dostopnosti elektronskih virov informacij v tem sistemu.

V Zakonu o knjižničarstvu je tudi navedeno, da splošne knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost za prebivalstvo v svojem okolju, zagotavljajo storitve tudi za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami, zato:

- sodelujejo v vseživljenjskem izobraževanju;
- zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo domoznansko gradivo;
- zagotavljajo dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih;
- organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture;
- organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami ter
- organizirajo kulturne prireditve, povezane z njihovo dejavnostjo.

5 KNJIŽNICA MEDVODE

Knjižnico Medvode je leta 1945 ustanovilo Družbeno prosvetno društvo Svoboda. Za obiskovalce je bila odprta dvakrat tedensko. 1. decembra 1959 so jo priključili Delavski univerzi, njena zbirka pa je tedaj obsegala 2.066 enot knjižnega gradiva, dve tretjini je bilo leposlovja in ena tretjina mladinske literature. V knjižnici v tem obdobju ni bilo poljudnoznanstvene literature in časopisov. Članom so zaračunavali izposojevalnino v znesku 2 % od nakupne vrednosti cene knjige. Knjižnica je bila 13. maja 1968 priključena Knjižnici Šiška (Pod Šmarno goro imamo šest knjižnic, 2006, str 101–102).

Delovala je v povsem neustreznih prostorih. Za potrebe več kot 14.000 prebivalcev je bilo na voljo 42 m² prostora v 1. nadstropju stavbe krajevne skupnosti Medvode. Knjižnična zbirka pa je obsegala že preko 18.000 enot gradiva. Leta 1978 je bil izdelan prvi idejni načrt za gradnjo knjižnice kot prizidek kulturnemu domu. Zaradi pomanjkanja sredstev do realizacije ni prišlo. Knjižnica se prvič pojavi v finančnem načrtu Ljubljanske kulturne skupnosti leta 1985 in sicer za obdobje 1986–1990. V tem obdobju je bilo izdelanih več idejnih načrtov za različne lokacije, ki so bile zaradi različnih vzrokov neustrezne. Ustrezna lokacija se je ponudila na zanemarjenem sotočju rek Save in Sore. Prostor je bila sprva namenjen tovarni Donit, saj je bilo predvideno, da se bo kemična dejavnost širila na celotno sotočje. Marca 1991 je bila Knjižnica Medvode sprejeta v program razvojnih nalog Občine Ljubljana Šiška in

mesta Ljubljana za plansko obdobje 1991–1995. 4. junija 1991 je bil imenovan gradbeni odbor, ki so ga sestavljali: dr. Ivan Vivod kot predsednik in člani: Edo Bertonec, Silva Črnugelj – direktorica Knjižnice Šiška, Janez Iskra, Igor Jereb, Dušan Krajnik, Gozdana Miglič, Breda Merhar in Igor Skulj, pozneje pa še Marina Lekič. Knjižnica je bila končana 15. novembra 1992, uporabno dovoljenje pa je bilo izdano šele aprila naslednje leto. Uporabnikom je bila predana v uporabo s svečano otvoritvijo na predvečer druge obletnice slovenske samostojnosti, 24. junija 1993 (Knjižnica Medvode, ob dvajsetletnici knjižnične zgradbe, 2013; Vivod, 1993).

Slika 3: Knjižnica Medvode
(Vir: lasten)

5.1 KNJIŽNICA KOT PROSTOR

Ideja mag. Andreja Černigoja, nosilca in avtorja zazidalnega načrta za območje centra Medvod, da zanemarjen prostor ob sotočju Save in Sore nameni za knjižnico, se je pokazala kot odlična. Tako knjižnica, ki je lani praznovala 20-letnico, stoji na mestu nešteti možnosti za delovanje v okolju naravnih lepot.

Zgradba knjižnice je prepoznavna, vendar nevsiljiva za okolico, in privabi tudi naključne mimoidoče. Lahko rečemo, da knjižnica stoji v centru Medvod, kljub temu pa v osrčju narave. Izdelan je bil tudi načrt ureditve okolice, ki še ni v celoti realiziran. Lokacija je lahko dostopna večini prebivalstva, saj je pred knjižnico zagotovljen parkirni prostor, tudi oddaljenost od postajališč javnega prometa je ugodna. Dostop v prostore knjižnice je z novimi avtomatskimi vrati omogočil lažji vstop invalidom.

Notranjost knjižnice je svetla, odprta in ob vstopu v prostor daje prijeten občutek. Na 543 m² je razvrščeno gradivo, ki ga uporabniki lahko izbirajo, pregledujejo in se odločajo o njegovi primernosti. Zaradi nastale prostorske stiske se je njena prvotna notranja ureditev že spremenila, saj dolžina polic ne zadošča več za vse gradivo. S postavitvijo dodatnih regalov se je skrčil prostor za razstave. Dodatne knjižne police so neprijazne do uporabnikov in zaposlenih, saj so postavljene le 10 cm od tal, nekatere zgornje pa občutno previsoko za marsikaterega uporabnika, vendar je bila to edina možnost pridobitve dodatnega prostora. Vse večkrat se kaže potreba po večjem namenskem prireditvenem prostoru, saj je težko uskladiti sočasnost razstav in prireditev.

5.2 SAMOSTOJNI JAVNI ZAVOD

Že leta 2000 je Občinski svet na svoji seji sprejel sklep, da občina ustanovi javni zavod Knjižnico Medvode, ter pooblastil občinsko upravo, da prične s postopkom osamosvojitve. V tem obdobju so potekale študije o možnostih in pogojih za ustanovitev občinske knjižnice.

Namera občine Ljubljana o združitvi šestih ljubljanskih knjižnic, med njimi tudi Knjižnice Šiška, v Mestno knjižnico Ljubljana (MKL) je bila odločilna za ustanovitev samostojne knjižnice. Z njeno ustanovitvijo dne 31. maja 2008 ter izbrisom iz sodnega registra posameznih ljubljanskih knjižnic, med njimi tudi Knjižnice Šiška, je občina Medvode izgubila ustanoviteljske pravice, ki jih je imela ob ustanovitvi. Že oktobra istega leta je Občinski svet Občine Medvode na svoji seji sprejel sklep o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Medvode. Z vpisom v sodni register, dne 1. aprila 2009, je knjižnica postala samostojen pravni subjekt (interni dokumenti Knjižnice Medvode).

Pred ustanovitvijo samostojnega javnega zavoda Knjižnica Medvode je bila to podružnica Mestne knjižnice Ljubljana. Občina Medvode je financirala devet delovnih mest, sedem delavcev je delalo v Medvodah, dve delavki pa sta opravljali delo na drugih lokacijah; v Šentvidu in Šiški. Knjižnica Medvode je prevzela vseh devet zaposlenih, financiranih s strani občine Medvode. Pravno se za zaposlene ni spremenilo nič, saj so vsi obdržali dotedanje vsebine pogodb, spremenilo se je le ime knjižnice in sedež delodajalca.

Se je pa za zaposlene precej spremenilo njihovo delo. Vloga neposrednega dela z uporabniki je dobila precej drugačne razsežnosti. Pri poslovanju je treba poznati ter upoštevati zakone in pravilnike iz dejavnosti, kadrovanja, financ in arhiviranja. Ob organiziranju, spoznavanju, učenju vsega novega je delo z uporabniki potekalo nemoteno.

Ob ustanavljanju samostojnega javnega zavoda se je porajala tudi velika skrb o velikem upadu uporabnikov, saj je MKL sočasno uvedla enotno izkaznico, veljavno v vseh njenih enotah. Ta bojazen se je pokazala za nepotrebno. Knjižnica Medvode še vedno pridobiva nove člane. Poznana je po dobrem in velikem izboru gradiva. Predvsem pa so vse aktivnosti zaposlenih usmerjene k uporabnikom.

Samostojno delovanje je povezano z večjimi stroški poslovanja. Prva leta smo za samo vzpostavitev delovanja potrebovali precej nove opreme, ki pred tem ni bila potrebna. Delavcem je bilo v internem prostoru potrebno zagotoviti mize, stole ter omare za shranjevanje dokumentacije. Bili smo brez ustrezne računalniške opreme, tehničnih sredstev, potrebnih za vsakodnevno pisarniško delo. Poslovanje samostojnega zavoda je tudi zahtevnejše kot enota, saj količina delovnih postopkov ni pogojena z velikostjo knjižnice, kar je vzrok, da je potrebna tudi ustrezna kadrovska zasedba.

5.3 FINANCIRANJE KNJIŽNICE

Knjižnica Medvode pridobiva sredstva za izvajanje knjižnične dejavnosti na podlagi letnih pogodb iz občinskega proračuna. Sredstva pokrivajo stroške za plače, materialne stroške, nakup knjižničnega gradiva ter za nakup in vzdrževanje opreme in prostorov. Višino teh sredstev zagotavlja ustanovitelj z odlokom o proračunu občine na podlagi pogodbe. Tudi država je zavezana k pokritju dela sredstev za letni nakup knjižničnega gradiva in računalniške opreme splošnih knjižnic (Zakon o knjižničarstvu, 2001).

Glavni vir financiranja knjižnice je Občina Medvode. Zagotavlja sredstva za materialne stroške in nakup gradiva v skladu s sprejetim finančnim načrtom knjižnice ter za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva, stroške dela, materialne stroške in stroške vzdrževanja, nakup knjižničnega gradiva in investicije knjižnice.

Te zneske nakazuje po dvanajstih, razen stroška za investicije, ki ga do pogodbene višine stroška nakaže po predloženih računih o izvedeni investiciji.

Spodaj navedena tabela prikazuje sredstva, ki jih je občina nakazala Knjižnici Medvode. Prvo tromesečje leta 2009 je bila prejemnik nakazil Mestna knjižnica Ljubljana. Znesek nakazil za leto 2009 predstavlja samo $\frac{3}{4}$ celotnega stroška, namenjenega delovanju knjižnice v tem letu. Spodnja tabela prikazuje letni obseg sredstev knjižnici.

Leto financiranja	Občina Medvode
2009	314.400,00 €
2010	462.250,00 €
2011	495.000,00 €
2012	495.000,00 €
2013	450.000,00 €

Tabela 1: Financiranje knjižnice s strani Občine Medvode
(Vir: Dokumenti Knjižnice Medvode)

Del sredstev knjižnica prejme tudi iz proračuna Republike Slovenije. Ministrstvo za kulturo na podlagi razpisov prispeva del sredstev za nakup knjižničnega gradiva. Vsako leto objavi tudi razpis za financiranje ali sofinanciranje informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT²). Če gre za sofinanciranje nakupa računalniške opreme, mora knjižnica imeti ta nakup planiran v delovnem in finančnem načrtu. Ta sredstva so odobrena s posebno odločbo o izrabi sredstev. V letu 2013 smo se prijavi na razpis ter prejeli sredstva za nakup računalniške opreme, namenjene trem računalniškim mestom za uporabnike. Višino prejetih sredstev s strani ministrstva za kulturo kaže spodnja tabela.

Leto financiranja	Znesek nakazil Ministrstva za kulturo za nakup gradiva	Znesek nakazil Ministrstva za kulturo za IKT
2009	19.125,00 €	
2010	19.000,00 €	
2011	21.403,00 €	
2012	17.046,00 €	
2013	17.216,00 €	2.017,00 €

Tabela 2: Prikaz sredstev ministrstva za kulturo
(Vir: dokumenti Knjižnice Medvode)

² IKT – informacijsko-komunikacijska tehnologija

Razpolagamo tudi z lastnimi sredstvi, pridobljenimi z naslova zamudnin, fotokopiranja, prodaje odpisanega gradiva in ostalih stroškov, ki jih zaračunavamo uporabnikom. Uporabniki te storitve plačujejo z gotovino ali plačilnimi karticami. Vse transakcije z uporabniki so vezane na računalniški program COBISS³, tako je poslovanje transparentno in omogoča sprotno kontrolo stanja v blagajni. Ta sredstva so namenjena razvoju dejavnosti in pokrivanju materialnih stroškov.

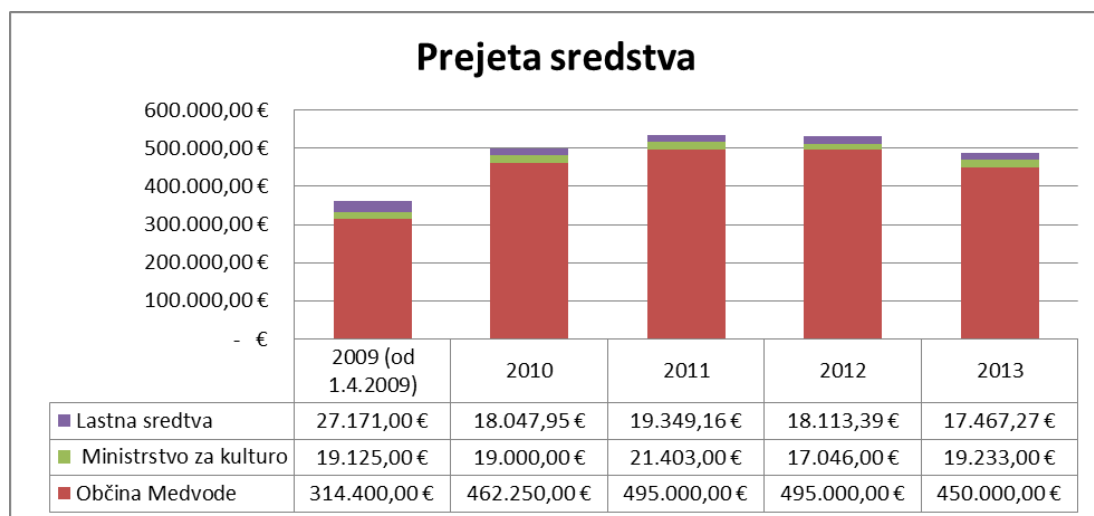
Na pobudo občine, naj knjižnica ne zaračunava članarine oziroma vpisnine uporabnikom, se je lastni prihodek zmanjšal. Brezplačno članstvo je v veljavi od leta 2010. Spodnja tabela 3 kaže znesek lastnega zaslužka. Ob morebitni ponovni uvedbi članarine v višini, kot je bila predlagana ob ustanovitvi, bi bil znesek višji za približno 26.000 €.

Leto financiranja	Lastna sredstva
2009	27.171,00 €
2010	18.047,95 €
2011	19.349,16 €
2012	18.113,39 €
2013	17.467,27 €

Tabela 3: Pregled lastnih sredstev v petletnem obdobju
(Vir: Dokumenti Knjižnice Medvode)

Tudi občina je v lanskem letu za 10 % zmanjšala sredstva za delovanje, predvsem pri postavki za plače in materialne stroške, čeprav so se nam stroški obratovanja povečali tako zaradi povišanja davka na dodano vrednost kot tudi zaradi večjega obiska in podaljšanja obratovalnega časa. Manko sredstev se kaže pri izboru materiala na otroških delavnicah ter omejitvah pri izboru zunanjih izvajalcev prireditelj, ureditvi okolice in tudi pri samem poslovanju. Skrbi nas, kako bomo uporabnikom uspeli zagotoviti storitve, kakršne smo jim ponujali zadnjih pet let. Vsa prejeta sredstva v času delovanja od osamosvojitve do konca leta 2013 so prikazana v grafu in tabeli na naslednji strani.

³ COBISS – Kooperativni online bibliografski sistem in servisi je slovenski knjižnični informacijski sistem za vzajemno katalogizacijo knjižničnega gradiva.

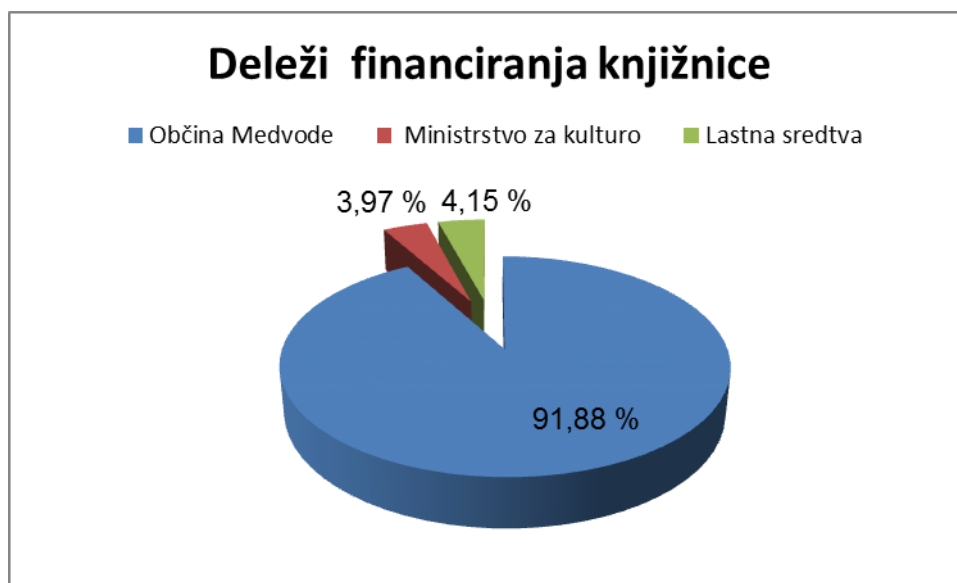

Slika 5: Grafični prikaz prejetih sredstev
(Vir: Dokumenti Knjižnice Medvode)

Leto financiranja	Občina Medvode	Ministrstvo za kulturo	Lastna sredstva	Znesek razpoložljivih sredstev
2009 (od 1.4.2009)	314.400,00 €	19.125,00 €	27.171,00 €	360.696,00 €
2010	462.250,00 €	19.000,00 €	18.047,95 €	499.297,95 €
2011	495.000,00 €	21.403,00 €	19.349,16 €	535.752,16 €
2012	495.000,00 €	17.046,00 €	18.113,39 €	530.159,39 €
2013	450.000,00 €	19.233,00 €	17.467,27 €	486.700,27 €

Tabela 4: Prihodki Knjižnice Medvode
(Vir: Dokumenti Knjižnice Medvode)

Iz vseh pridobljenih podatkov o financiranju je ugotovljeno, da je občina kot ustanovitelj tudi glavni financer dejavnosti, saj pokriva skoraj 92 % vseh stroškov knjižnice. Delovanje knjižnice kot neprofitne ustanove je popolnoma odvisno od sredstev občine, saj sredstva, ki jih namenja država, in lastna sredstva predstavljajo minimalni del sredstev, kot je tudi prikazano na grafu oziroma sliki 6.

Slika 6: Prikaz financiranja Knjižnice Medvode
(Vir: Dokumenti Knjižnice Medvode)

5.4 KNJIŽNIČNO GRADIVO

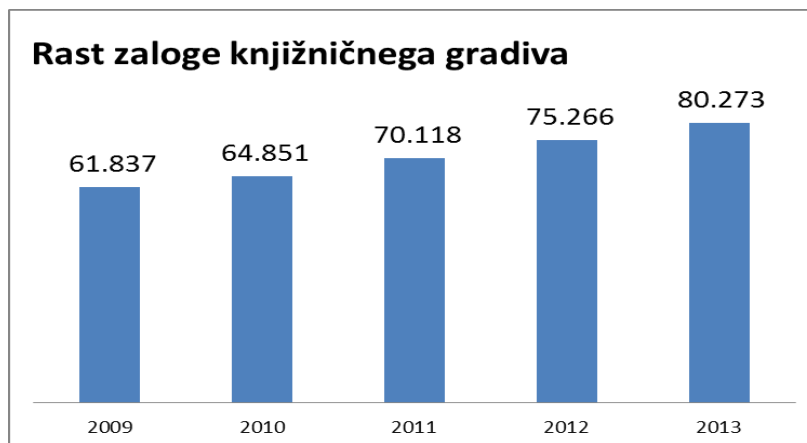
Knjižnica Medvode je znana po bogati zbirki gradiva. Uporabnikom so poleg knjig na voljo tudi CD-ji, DVD-ji ter velika izbira periodičnega tiska. Omogočen jim je tudi dostop do elektronskih podatkovnih baz od doma s številko članske izkaznice ter geslom. Zbirko knjižničnega gradiva skušamo dopolnjevati, tako da bi bila kar najbolj prilagojena potrebam okolja, saj je namenjena različnim ciljnim skupinam. Skušamo jim zagotoviti ustrezno število izvodov knjižničnega gradiva, s pestrim in kakovostnim izborom strokovnega gradiva pa poskrbeti za njihovo informiranje. V skladu s priporočili Standardov za splošne knjižnice je pri nakupu novega gradiva treba upoštevati tudi ustrezna razmerja, to je 60 % strokovnega gradiva ter 40 % leposlovja, in razmerje med literaturo za odrasle, ki obsega 70-odstotni delež, 30 % enot pa obsega mladinska literatura.

Zbirka gradiva pa je z leta v leto bogatejša. V letu 1999 je knjižnična zbirka obsegala 30.782 enot gradiva, uporabnikom je bilo na voljo 81 naslovov periodičnega tiska, kamor sodijo časopisi in revijalni tisk. V tem letu je bilo izposojenih 156.048 enot gradiva.

Ob osamosvojitvi leta 2009 je knjižnična zbirka obsegala 61.837 enot knjižničnega gradiva, ob koncu preteklega leta pa že 80.273. V tem času je bilo novih 28.713 izvodov gradiva. Gradivo se sproti odpisuje zaradi dotrajanosti ali vsebinske zastaranosti, zato zbirka ne narašča skladno z letnim nakupom. Povpraševanje po gradivu v knjižnici se povečuje, verjetno tudi na račun slabše ekonomske situacije

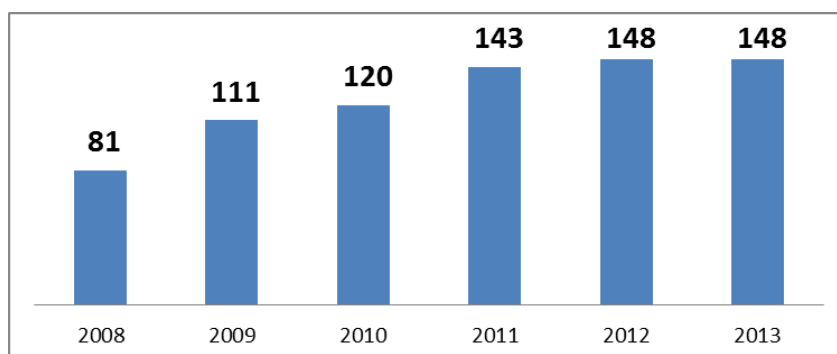
prebivalcev, saj si del uporabnikov ne more privoščiti nakupa knjig in ostalega gradiva, ki ga ponuja knjižnica.

Knjižnica, grajena za 60.000 enot gradiva, je že nekaj let pretesna. Slika 7 kaže, kako hitro se v zadnjih letih povečuje knjižnična zbirka.

Slika 7: Prirast gradiva
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)

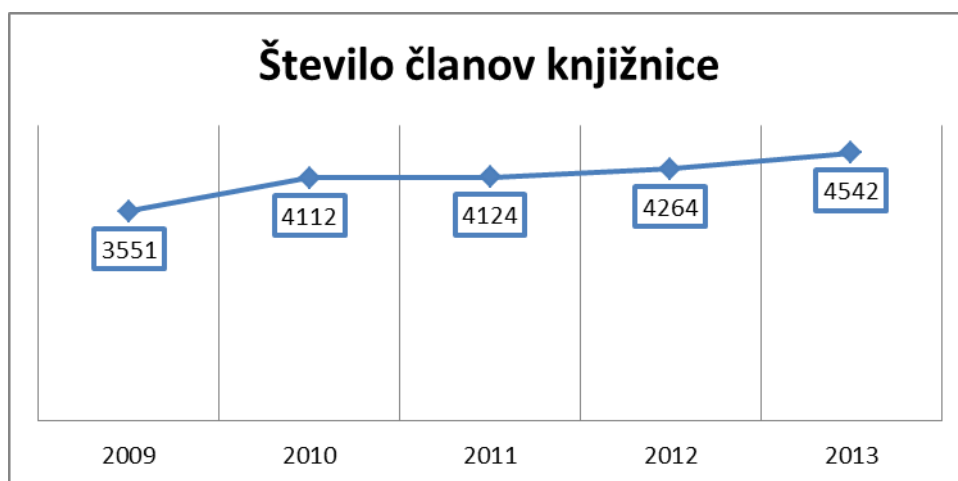
Dopolnjevali smo tudi število naslovov periodičnega tiska, kamor uvrščamo dnevno časopisje, revijalni tisk in vse publikacije, ki izhajajo v določenem zaporedju pod istim naslovom. To gradivo se v večini nahaja v čitalnici in je na voljo bralcem v knjižnici. Določene naslove revij izposojamo tudi na dom, predvsem gre tu za revije z dlje časa aktualno vsebino. Zadnje številke nekaterih revij smo iz prostega pristopa umaknili. Bralci jih lahko dobijo samo ob predložitvi članske izkaznice. Razlog za to je veliko številko odtujitev in trganja listov. Od aprila leta 2009 do danes smo število naslovov povečali za 83 % oziroma 67 naslovov, kar prikazuje slika 8.

Slika 8: Rast števila naslovov periodičnega tiska
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)

5.5 DELO Z UPORABNIKI

Zavedamo se, da je knjižnica namenjena izobraževanju, informiranju, splošni razgledanosti ter razvedrilu, zato glavno skrb posvečamo uporabnikom. Veliko pozornosti namenjamo delu z najmlajšimi, ne nazadnje so to naši bodoči uporabniki. Pohvalimo se lahko tudi z velikim številom uporabnikov iz drugih občin, saj medvoška knjižnica slavi po prijaznosti ter neposrednemu stiku z bralci, česar pa v moderno opremljenih, avtomatiziranih knjižnicah ni. Tudi zaposleni so pomemben dejavnik, zato posebno skrb posvečamo prav človeškemu odnosu, pristnemu stiku in prijaznosti. Slika 9 prikazuje število uporabnikov od leta 2009.

Slika 9: Število članov
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)

Tabela 5 grafično prikazuje celotno sliko stika z uporabniki. Knjižničarski izraz »izposoja gradiva« pomeni izposojene enote gradiva uporabniku. V primeru, da je za enoto gradiva izvedena podaljšava, rezervacija ali katera koli statusna sprememba gradiva, program COBISS zabeleži to kot transakcijo z gradivom.

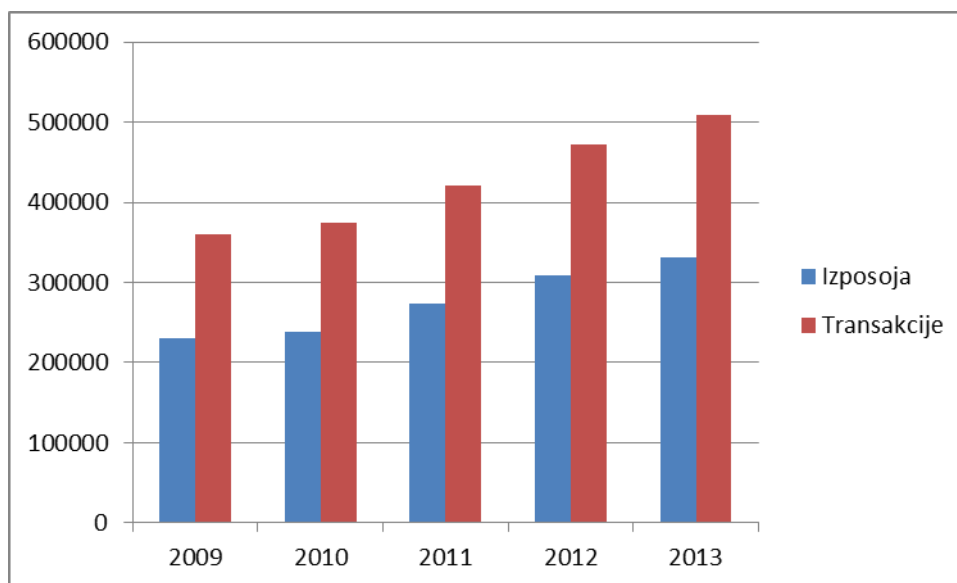
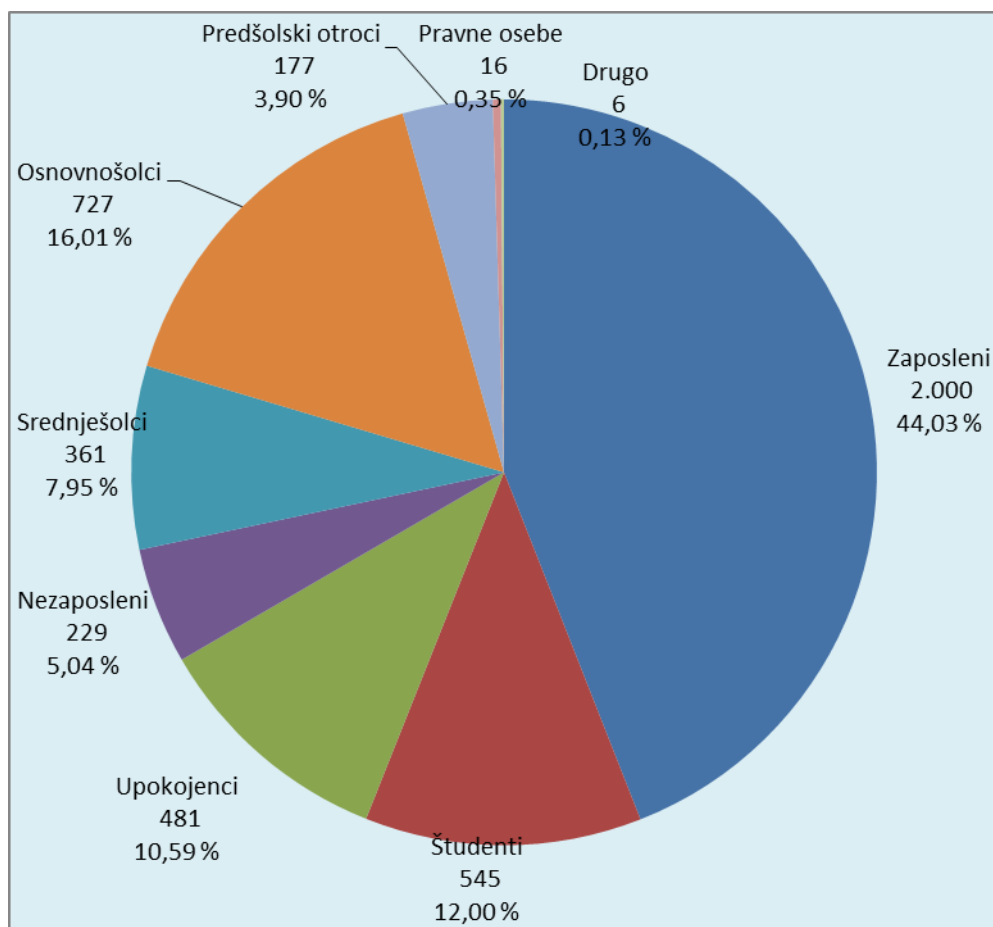

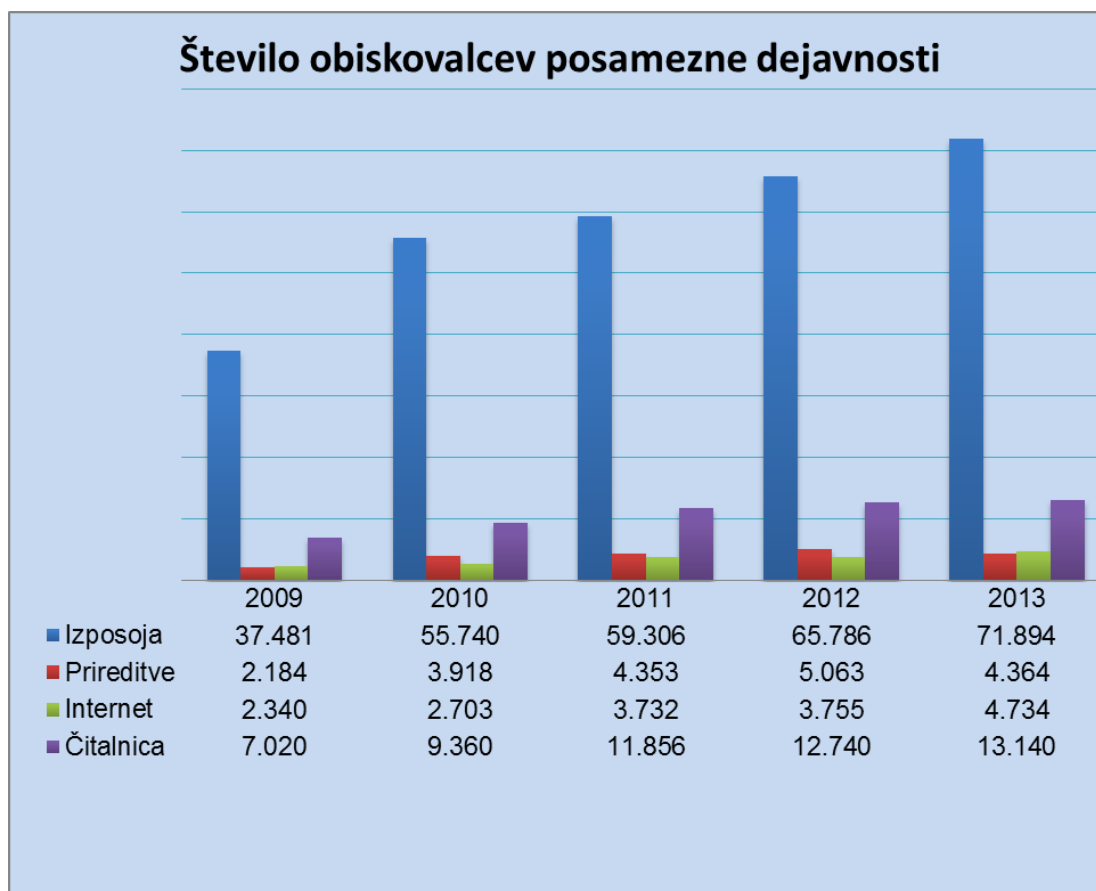
Tabela 5: Število izposojenega gradiva in število transakcij z gradivom
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)

Zavedamo se, da je bistvena naloga vsake knjižnice privabiti kar največ uporabnikov in poskrbeti tudi za njihovo opismenjevanje, kulturni dvig in informiranje. Konec leta ja imela knjižnica 4542 aktivnih uporabnikov, med katerimi je bilo največ (44 %) zaposlenih oseb. Sledita populaciji osnovnošolcev in študentov. Ne moremo trditi, da je struktura uporabnikov realna, kajti dejstvo je, da je veliko članskih izkaznic izdanih na eno ime, uporabljajo pa jih cele družine. Če bi se uporabniki dosledno držali načela o neprenosljivosti izkaznice, bi se število članov še povečalo. To bi dosegli le ob zavesti uporabnikov, naj delajo v dobrobit knjižnice. Lahko rečemo, da je v knjižnico včlanjenih skoraj tretjina prebivalcev občine. Struktura uporabnikov je prikazana na spodnji sliki oziroma grafu 10, kjer so podatki navedeni v številkah in deležih.

Slika 10: Struktura uporabnikov
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)

Razlogi za obisk knjižnice so različni. Največ uporabnikov obišče knjižnico prav zaradi njene primarne dejavnosti, to je izposoje gradiva. Tudi obisk čitalnice je v primerjavi z letom 2009 višji za 87,17 %, razlog je verjetno ponudba tiska, ki je na voljo v čitalnici. S številom prireditev v knjižnici je povezan tudi njihov obisk, je pa udeležba na posamezni prireditvi odvisna od prepoznavnosti in ugleda izvajalca. S pridobitvijo novih računalniških mest v knjižnici je naraslo število uporabnikov, saj je možnost uporabe računalnika še vedno manjša od povpraševanja.

*Tabela 6: Število uporabnikov posamezne dejavnosti
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)*

5.6 PRIČAKOVANJA USTANOVITELJA

Občina Medvode je že dlje časa izpolnjevala vse pogoje za ustanovitev lastne knjižnice. Z združitvijo ljubljanskih knjižnic je izgubila vse ustanoviteljske pravice, kar je botrovalo dokončni odločitvi o ustanovitvi lastnega zavoda Knjižnica Medvode. S tem pa je občina dobila neposreden vpliv na imenovanje direktorja in oblikovanje politike zavoda preko predstavnikov ustanovitelja v svetu knjižnice, na sooblikovanje programa dejavnosti ter njeno širitev.

Zanimalo nas je stališče ustanovitelja, kaj meni o vlogi in pomenu lastne knjižnične dejavnosti v Medvodah. Cilj je dobiti odgovor na vprašanje, ali vodimo njeno delovanje v smeri, kot si jo je zamislil ustanovitelj oziroma ali nas podpira na poti, kot smo si jo zastavili. Za pridobitev informacije, kako delo samostojnega zavoda ocenjuje ustanovitelj, to je Občina Medvode, smo z županom, gospodom Stanislavom Žagarjem, izvedli intervju, ki je potekal 3. 6. 2014 v Medvodah. Navajamo zastavljena vprašanja, katerim sledijo županovi odgovori.

1. Aprila leta 2009 je Knjižnica Medvode postala samostojni javni zavod. Kakšni so bili takrat vaši občutki glede knjižnice kot samostojnega zavoda?

Z ustanovitvijo javnega zavoda Knjižnica Medvode smo pod medvoško streho spravili še zadnji večji zavod. Postali smo ustanovitelji svoje knjižnice in s tem lahko aktivno prek občinske politike in stroke določamo vlogo te največje kulturne organizacije v občini.

2. Ali ste verjeli, da bodo zaposleni zmogli izpeljati to nalogo?

Prepričan sem bil, da boste, s pomočjo Oddelka za družbene dejavnosti uprave Občine Medvode, zmogli.

3. Sami ste bili v podobnem položaju, ko ste prevzeli naloge župana Občine Medvode in vzpostavili delovanje občine.

Tako je. Izkušnje sem imel sicer z vodenjem kolektivnega organa, točneje skupščine takratne občine Ljubljana Šiška, potem pa sem prevzel upravno oziroma izvršilno funkcijo v domači, novonastali občini.

4. Kako ocenjujete, da smo se zaposleni znašli v novih vlogah, saj je večina zaposlenih delala le kot strokovni delavci na izposoji, vse ostale dejavnosti pa so se odvijale v matični knjižnici.

Postali ste bolj povezani z našimi občani in se verjetno bolje prilagodili na potrebe medvoških bralcev oziroma uporabnikov.

5. Katero je bilo glavno vodilo po samostojni knjižnici?

Razširiti obzorje našim občanom in to početi brez članarine ter z večjo dosegljivostjo knjižničnega gradiva.

6. Kaj vam predstavlja podatek, da smo edina knjižnica v Sloveniji, ki ne zaračunava članarine oziroma vpisnine?

Na ta podatek smo v občinski upravi posebej ponosni, saj želimo poskrbeti za višjo bralno kulturo in vedno višji nivo pismenosti občanov.

7. Kaj je ustanovitev samostojne knjižnice prinesla uporabnikom?

Najbolj se mi zdi, da se je knjižnica s tem še bolj približala uporabnikom.

8. S katerimi težavami se je soočala občina kot ustanoviteljica pri realizaciji osamosvojitve?

Največ težav pri osamosvajanju javnega zavoda Knjižnice Medvode je bilo povezanih s statutarno ureditvijo, sistemizacijo delovnih mest in mestom direktorja javnega zavoda. Svet zavoda kar precej časa ni imenoval direktorja zavoda, posle pa je do takrat vodila vršilka direktorja, ki za direktorico ni imela ustrezne stopnje izobrazbe.

9. Zgradba knjižnice je svoja vrata obiskovalcem odprla pred 21 leti. Žal pa je za določene dejavnosti postala premajhna. Kakšno je vaše mnenje o izrabi, razporeditvi prostora? Kaj bi se dalo spremeniti?

Knjižnica Medvode je posebna prav po svoji arhitekturni celostni podobi. Številni obiskovalci so pohvalili njen kolosejski videz. Morda bi k sodelovanju pri novi razporeditvi prostorov knjižnice povabili strokovnjake. Razmisliti bi bilo dobro tudi o ureditvi predela v središču knjižnice, ga morda pokriti in v njem gostiti prireditve ali urediti čitalnico ali pa celo sodoben večpredstavnostni center. Razmišljamo tudi o prizidku na mestu sedanje terase.

10. Na kateri točki se je ustavila ideja o razširitvi oziroma prizidku knjižnice?

Na problemu poplavnih voda, knjižnica namreč stoji na sotočju.

11. Kaj menite po petih letih samostojnega delovanja, je bila odločitev prava ali bi bilo bolje, da bi ostali del Mestne knjižnice Ljubljana?

Knjižnica Medvode je prepoznavna. Bolj aktivno deluje v prostoru naše občine, še posebej pa bi pohvalil delo z otroki.

12. Kako ocenjujete stroške in kvaliteto storitev, če bi ostali enota Mestne Knjižnice Ljubljana?

Stroški bi bili nižji, kvaliteta storitev pa žal tudi.

13. Kaj naj bi se v knjižnici dalo izboljšati, spremeniti? Kaj lahko storimo zaposleni?

Morda bi poskušali s celodnevno odprtostjo knjižnice tudi v poletnih mesecih, ki sta še posebej bralna, kot mi predlagajo številni občani in nekateri člani občinskega sveta. To odločitev sicer prepuščam občinskemu svetu in svetu knjižnice. Sicer sem z delovanjem knjižnice v glavnem zadovoljen. Pohvalil bi prireditve za otroke, ki jih je od malih nog treba navaditi na to, da so knjižnice centri znanja in kulture. Pohvalil

bi tudi množičnost prireditev in razstav, literarnih večerov ter raznih srečanj bralcev. Želeli bi, da knjižnica v Medvodah postane še bolj aktivno središče kulture za vse generacije.

Mnenje ustanovitelja je, da se je samostojna knjižnica bolj približala uporabnikom, s tem pa je nastala večja povezanost med knjižnico in občani; njeno delovanje se je prilagodilo potrebam uporabnikov. Gospod župan pove, da bi bili stroški občine v sodelovanju z Mestno knjižnico Ljubljana nižji, nižja pa bi bila tudi kakovost storitev. Z delovanjem knjižnice je zadovoljen. Želi še več aktivnosti na kulturnem področju za vse generacije. Knjižnici pa predlaga celodnevni odpiralni čas tudi v poletnih mesecih.

5.7 ZAPOSLENI

Delo zaposlenih se je z ustanovitvijo samostojne knjižnice precej spremenilo. Postavljeni so bili v povsem novo situacijo, saj njihova vloga ni bila več samo delo z uporabniki na izposoji, ampak so morali prevzeti še dodatne naloge, ki so bile pred tem zaposlenim nepoznane, saj so se opravljale v matični knjižnici. Predvsem je pomembno vlogo odigrala zaposlena delavka, ki je bila imenovana za vršilko dolžnosti direktorja. Soočanje z zakonodajo ter predpisi na splošnem in strokovnem področju, priprava vseh pravilnikov, aktov in dokumentov ter vzpostavitev delovanja zavoda je bila obsežna naloga. Nove naloge na področju nabave in obdelave gradiva so zahtevale dodatno izobraževanje ter pridobivanje licenc za delo. Kljub formiranju zavoda je delo z uporabniki potekalo nemoteno.

Občina je že pred ustanovitvijo knjižnice Medvode financirala devet delovnih mest. V medvoški knjižnici je bilo fizično prisotnih 7 delavcev, dva zaposlena pa sta izvajala delo na drugi lokaciji, in sicer kot nadomestilo za opravljanje dejavnosti, ki so se izvajale v matični knjižnici, od obdelave gradiva do računovodsko-administrativnih zadev. Delo v Medvodah je bilo vezano samo na informiranje, izposajo in urejanje gradiva v knjižnici. Gradivo, posredovano iz matične knjižnice, je bilo pripravljeno za takojšnjo izposajo. Zaradi razvoja stroke in vedno večjega števila novih medijev, kot tudi zaradi neločljive povezanosti z informacijsko tehnologijo, so se zaposleni tudi sproti izobraževali ter imeli čas, da se seznanijo z novim gradivom.

Z ustanovitvijo samostojne knjižnice se med zaposlene razdeli naloge, ki jih je pred tem opravljal matična knjižnica in sicer:

- nabava gradiva;
- strokovna in fizična obdelava gradiva;
- nabava in obdelava neknjižnega gradiva: CD-jev, DVD-jev, igrač;
- nabava in vodenje serijskih publikacij;
- domoznanska dejavnost;

- delo z odraslimi uporabniki;
- delo z otroki in mladino;
- prireditvena in razstavna dejavnost;
- matična dejavnost in razvoj;
- izdelava statistik in analiz;
- računovodsko-administrativne naloge;
- zagotavljanje tehničnih storitev;
- naloge vodstva.

Delo v knjižnici poteka v komunikaciji z uporabniki, zato morajo biti delavci izobraženi, vsestransko razgledani, ustvarjalni ter komunikativni. Vse hitrejši in napornejši način življenja se kaže tudi v nestrpnem obnašanju vedno večjega števila uporabnikov, zato se morajo zaposleni prilagajati različnim situacijam ter imeti visoko mero čustvene inteligence. Zaposleni so strokovni knjižničarski delavci z visoko, višjo in srednjo izobrazbo. Poleg tega imajo vsi delavci opravljen tudi bibliotekarski strokovni izpit.

Nove obveznosti zaposlenih in daljši obratovalni čas zahtevajo večje število zaposlenih. Delo poteka v dveh izmenah, šest dni na teden. Na sistemizirana delovna mesta je razporejenih enajst zaposlenih, devet strokovnih delavcev, poslovni sekretar in direktor. Kljub na videz visoki številki zaposlenih pa se kaže kadrovska podhranjenost kolektiva. Na izposoji je za nemoteno delovanje knjižnice dnevno potrebnih sedem zaposlenih, saj poleg izposoje potekajo še pravilne ure, ustvarjalne delavnice, obiski vrtcev in šol. Med počitnicami je teh dejavnosti manj, zato skušajo v tem času zaposleni izkoristiti čim večje število dni letnega dopusta. Vsaka odsotnost delavca med letom namreč pomeni prelaganje internega dela na kasnejši čas ali pa postane dodatna obremenitev drugega delavca. Starostna struktura zaposlenih je razlog, da že iz naslova koriščenja dopusta porabimo 12,5 % delovnih ur ob upoštevanju posameznikove zakonske delovne obveznosti 2088 ur. Težavo povzročajo tudi daljše bolniške odsotnosti zaposlenih, za katere ni nadomestila. Knjižnica zahteva prisotnost zaposlenih tudi ob sobotah in v času, ko v njej potekajo prireditve. Težko je najti pot med Zakonom o delovnih razmerjih, ki navaja 40-urni delovni teden, Zakonom o varstvu pri delu, ki zavezuje delodajalca, da mora načrtovati in izvajati promocijo zdravja na delovnem mestu, ter na drugi strani pričakovani uporabnikov in ustanovitelja, ki željo, da bi bil poslovni čas daljši.

Naziv delovnega mesta	Zasedeno delovno mesto	Sistemizacija delovnih mest Knjižnice Medvode
Bibliotekar	6	7
Višji knjižničar	2	2
Knjižničar	1	1
Poslovni sekretar	1	1
Knjižničarski manipulant	0	1
Direktor	1	1
Skupaj delovnih mest	11	13

*Tabela 7: Sistemizacija delovnih mest
(Vir: Podatki Knjižnice Medvode)*

Iz razgovorov z zaposlenimi delavci ugotovimo, da so bistveno bolj obremenjeni v samostojni knjižnici kot pred tem, ko so delali v dislocirani enoti. Nekateri od njih so prevzeli po več nalog. Bili so pripravljene na to, da bodo za vzpostavitev delovanja opravili večje število ur. Stanje pa se samo še poslabšuje, saj zaradi velikega števila gradiva ter povečanega dela z bralci niso več sposobni sproti opraviti vsega dela. Poleg tega pa je potrebno slediti vsem novostim knjižnega gradiva. Vse interno delo se odvija v eni pisarni, kar še otežuje razmere, saj smo zaposleni zaradi prostorske stiske gibalno utesnjeni ter se med seboj oviramo. Količina opravljenega dela pa ne vpliva na plače delavcev, ki se za zaposlene niso spremenile.

Čeprav smo zaposleni zelo zadovoljni z visokim zneskom sredstev občine, namenjenih za financiranje gradiva, pa so ta sredstva v sorazmerju z obveznostmi zaposlenih. Vsaka nova enota gradiva zahteva določen postopek obdelave. Vsako enoto je potrebno vnesti v inventarno knjigo, jo vsebinsko in fizično obdelati. Lani je bilo obdelanih 6.083 enot gradiva, in ko to pomnožimo z 20, kolikor povprečno traja vsebinska obdelava enega gradiva, smo že na delovnih urah enega zaposlenega. Natančna obdelava gradiva je ključnega pomena pri iskanju gradiva v katalogih. To je samo eden od postopkov procesa, preden knjigo lahko izročimo bralcu.

Zmanjšali smo neaktivni čas zaposlenih, saj čas, ko zaposleni pred sabo nima uporabnika, izkoristi za pregledovanje, popravljanje, zavijanje in opremljanje novega gradiva; skratka opravlja dela, od katerih se lahko hipoma umakne in posveti uporabniku. Svoj čas pa od zaposlenih zahteva tudi priprava prostora za prireditve.

Zmotno je torej mnenje nepoznavalcev stroke, da delo knjižničarja predstavlja samo izposajo in pomoč pri iskanju gradiva. Zaposleni so pripravljene biti na uslugo uporabnikom, povečati število ur odprtosti knjižnice, v poletnih mesecih delati brez poletnega urnika, a z obstoječim kadrom to ni mogoče, saj je tudi njim potrebno omogočiti pravice, ki izhajajo iz delovnega razmerja.

5.8 ANKETA MED UPORABNIKI

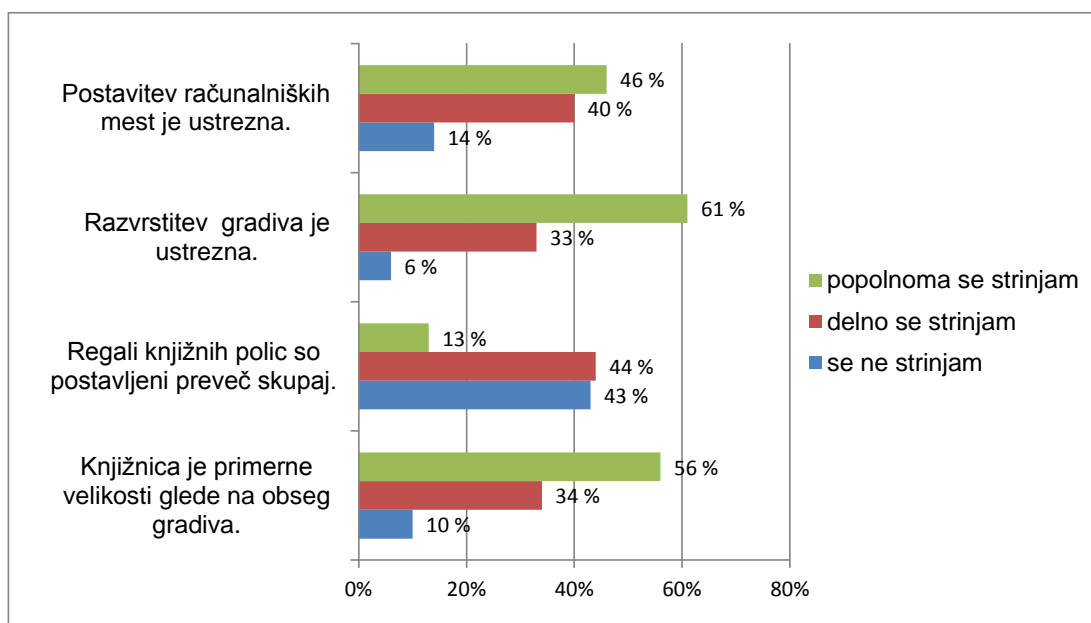
Za lažje ocenjevanje vloge knjižnice na lokalnem področju je bila opravljena tudi anketa med uporabniki. Z njeno pomočjo smo prišli do pomembnih podatkov, kako uporabniki ocenjujejo delovanje knjižnice, o njihovem zadovoljstvu s ponujenimi storitvami ter oceno odnosa zaposlenih. Anketni vprašalnik je vseboval enajst vprašanj. Devet vprašanj se je nanašalo na urejenost knjižnice, njeno poslovanje, izbor knjižničnega gradiva in zadovoljstvo uporabnikov z zaposlenimi, tri vprašanja pa so bila kontrolna: spol, status uporabnika in občina bivanja. Kontrolna vprašanja so bila opravljena le za primerjavo med statistikami, ki jih lahko naredimo s pomočjo programa COBISS. Anketa je bila poslana na elektronske naslove 236 uporabnikov, ki so dovolili obveščanje preko elektronske pošte o dogajanjih v knjižnici, objavljena je bila tudi na spletni strani Knjižnice Medvode ter na njenem profilu Facebook. K sodelovanju so bili uporabniki povabljeni tudi z letaki, ki so bili v čitalnici, na računalniških mestih ter izposojevalnem pultu. Aktivna je bila deset dni, od 27. 5. 2014 do vključno 5. 6. 2014. Imela je 242 ogledov, v celoti pa jo je izpolnilo 122 anketirancev.

Kaj menite o prostorski ureditvi Knjižnice Medvode?

Vprašanje ocenjuje prostorsko ureditev knjižnice. Več kot polovica uporabnikov (56 %) je mnenja, da je knjižnica primerno velika in, kar je najpomembneje, obiskovalci nimajo občutka zasičenosti s policami. Razveseljiv je tudi podatek, da je kar 61 % uporabnikov potrdilo ustreznost razvrstitve gradiva. Ovržena je naša bojazen, da so računalniška mesta postavljena neustrezno, da so uporabniki računalnika moteni s strani knjižničarjev in drugih uporabnikov. Spodaj je grafični prikaz odgovorov na 1. vprašanje.

1	Kaj menite o prostorski ureditvi Knjižnice Medvode?				
		se ne strinjam	delno se strinjam	popolnoma se strinjam	Skupaj
	Knjižnica je primerne velikosti glede na obseg gradiva.	10%	34%	56%	100%
	Regali knjižnih polic so postavljeni preveč skupaj.	43%	44%	13%	100%
	Razvrstitev gradiva je ustrezna.	6%	33%	61%	100%
	Postavitev računalniških mest je ustrezna.	14%	40%	46%	100%

Tabela 8: Prostorska ureditev knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

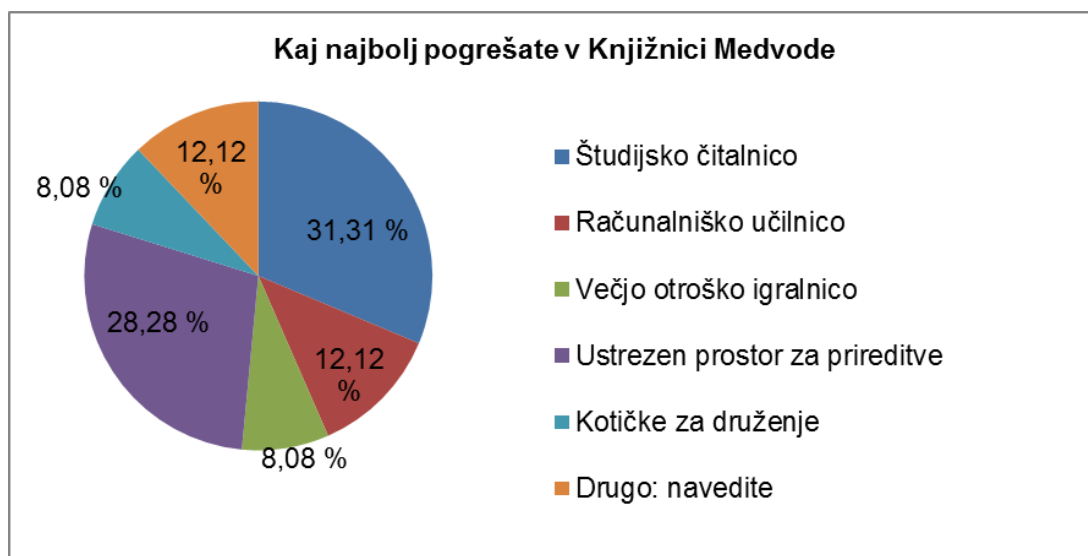
Slika 11: Prostorska ureditev knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Kaj najbolj pogrešate v Knjižnici Medvode?

Možnih je bilo več odgovorov. Več kot polovica anketiranih (55 %) ne pogreša ničesar, 45 % pa je navedlo različne storitve, med njimi sta najvišje uvrščeni študijska čitalnica in ustrezen prostor za prireditve. Čeprav je 12 % navedlo drugo, so prevladovali dopisani odgovori, da ne pogrešajo nič, dva anketiranca pa navajata kavni avtomat. Trenutne možnosti za uresničitev te želje so majhne, saj je avtomat vezan na električni in vodovodni priključek.

2	Kaj najbolj pogrešate v Knjižnici Medvode:	
	Študijsko čitalnico	31%
	Računalniško učilnico	12%
	Večjo otroško igralnico	8%
	Ustrezen prostor za prireditve	28%
	Kotičke za druženje	8%
	Drugo: navedite	12%
	Skupaj	100%

Tabela 9: Pomanjkljivosti knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

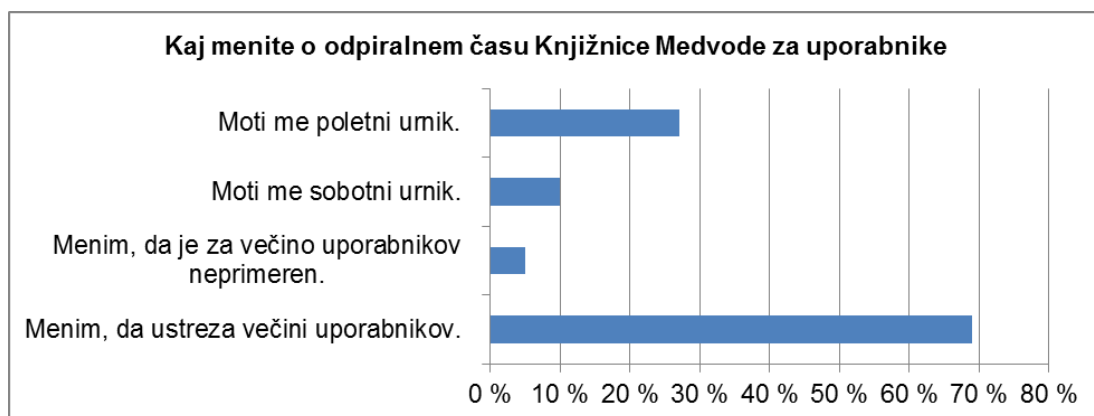
Slika 12: Pomanjkljivosti knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Kaj menite o odpiralnem času Knjižnice Medvode za uporabnike?

Predpisana spodnja meja poslovanja z uporabniki je za občinske knjižnice 45 ur tedensko. V začetku poslovanja je bila tudi medvoška knjižnica odprta 45 ur, na prigovarjanje ustanovitelja pa smo obratovalni čas podaljšali na 50 ur tedensko. Iz ankete je razvidno, da se kar 76 anketirancev (69 %) strinja z ustreznostjo urnika. Možno je bilo izbrati več odgovorov, tako da so anketiranci lahko tudi navedli, kateri urnik jim ne ustreza. Presenetljivo nizek odstotek je bil na strani tistih, ki jih moti poletni urnik.

3	Kaj menite o odpiralnem času Knjižnice Medvode za uporabnike?				
	Podvprašanja	Odgovori			
		Menim, da ustreza večini uporabnikov.	Menim, da je za večino uporabnikov neprimeren.	Moti me sobotni urnik.	Moti me poletni urnik.
	Odpiralni čas	69%	5%	10%	27%

Tabela 10: Odpiralni čas
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

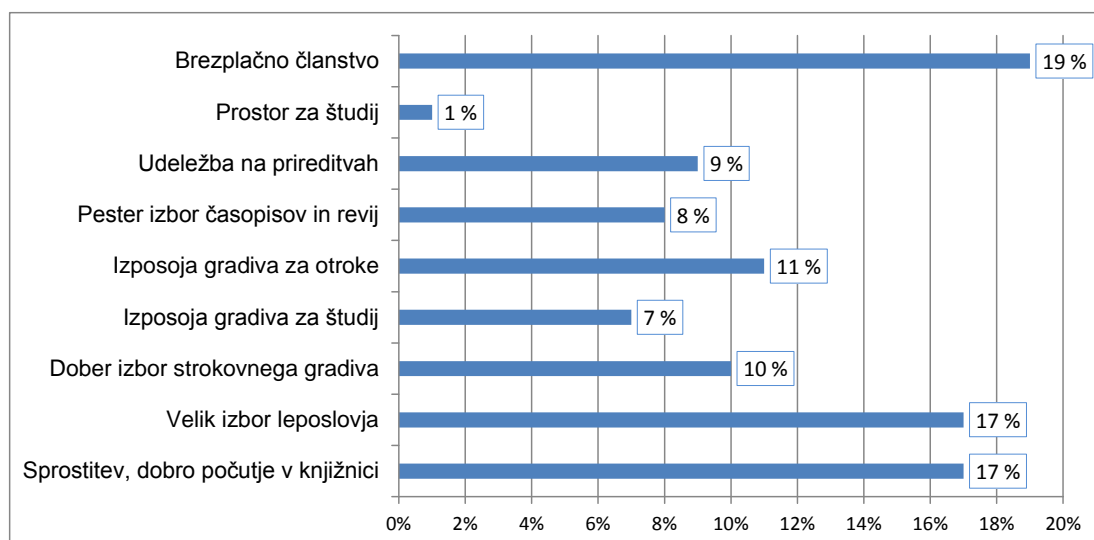
Slika 13: Odpiralni čas
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Razlog za članstvo v Knjižnici Medvode

Razlogov za članstvo je veliko. Zanimalo nas je, katere so tiste stvari, zaradi katerih obiskovalci radi prihajajo v knjižnico. Anketiranci so lahko označili več odgovorov. Kot je bilo tudi pričakovati, je največ podpore, in sicer 19 %, dobilo brezplačno članstvo. Kar 17 % anketiranih pove, da v knjižnico pride zaradi izbora leposlovja, prav tako 17 % pa zaradi sprostitve in dobrega počutja v knjižnici. Veliko obiskovalcev (11 %) pa obiše knjižnico zaradi gradiva, ki je namenjeno otrokom. Žal knjižnica nima prostora za študij, zato je delež tistih, ki iz različnih vzrokov koristijo knjižnico kot študijski prostor majhen, le 1 %.

4	Razlog za članstvo v Knjižnici Medvode:				
	Podvprašanja	% - Veljavni	Ustrezni	Navedbe	
				Frekvence	%
	Sprostitvev, dobro počutje v knjižnici	54%	122	59	17%
	Velik izbor leposlovja	55%	122	60	17%
	Dober izbor strokovnega gradiva	33%	122	36	10%
	Izposoja gradiva za študij	23%	122	25	7%
	Izposoja gradiva za otroke	35%	122	39	11%
	Pester izbor časopisov in revij	26%	122	29	8%
	Udeležba na prireditvah	27%	122	30	9%
	Prostor za študij	2%	122	2	1%
	Brezplačno članstvo	61%	122	67	19%
	SKUPAJ		122	347	100%

Tabela 11: Razlogi za obisk knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

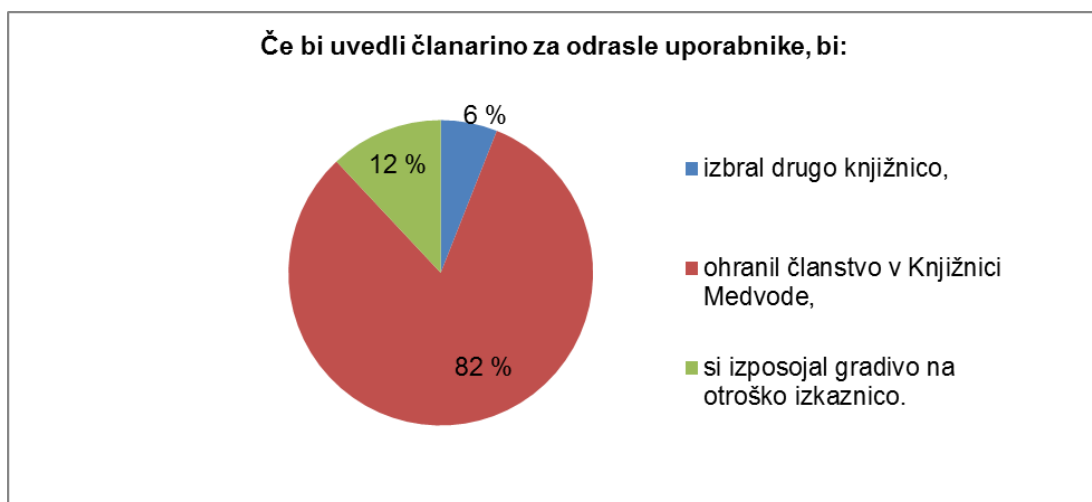
Slika 14: Razlogi za obisk knjižnice
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Kaj bi storili, če bi uvedli članarino?

Zanimalo nas je tudi, kaj bi storili uporabniki, če bi ponovno uvedli članarino. Na to vprašanje je bil možno izbrati en odgovor. Kar 82 % vprašanih bi ostali naši člani, 12 % bi si gradivo izposojalo na otroško izkaznico, kljub zavezanosti članov, da je članska izkaznica neprenosljiva. Zanimiv je podatek da bi 6 % anketirancev izbralo drugo knjižnico.

5	Smo edina knjižnica v Sloveniji, ki članom ne zaračunava članarine oziroma vpisnine. Zaradi znižanja sredstev s strani ustanovitelja varčujemo pri izboru izvajalcev na prireditvah, materialu za ustvarjalne delavnice ter pri vseh drugih materialnih stroških. Če bi uvedli članarino za odrasle uporabnike, bi:	
1	izbral drugo knjižnico,	6%
2	ohranil članstvo v Knjižnici Medvode,	82%
3	si izposojal gradivo na otroško izkaznico.	12%
	Skupaj	100%

Tabela 12: Uvedba članarine
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

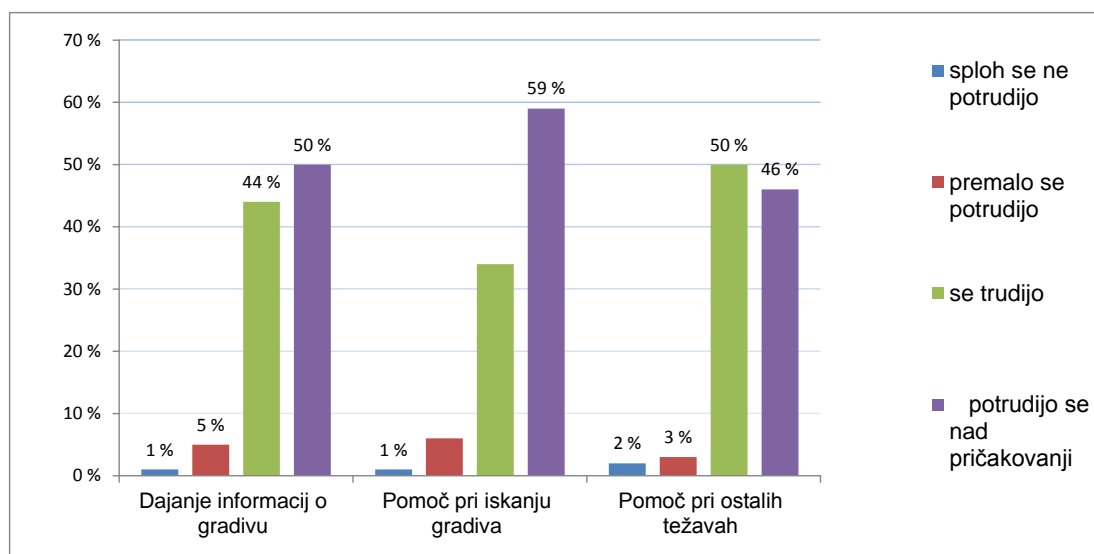
Slika 15: Uvedba članarine
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Kako ocenjujete pripravljenost zaposlenih, da vam pomagajo?

Tudi uporabniki opazijo prijaznost in pripravljenost pomagati uporabnikom. Nadvse smo zadovoljni z rezultatom ankete. Pomeni, da je trud in prizadevnost zaposlenih poplačana.

6 Kako ocenjujete pripravljenost zaposlenih, da vam pomagajo:							
Podvprašanja	Odgovori					Št. enot	
	sploh se ne potrudijo	premalo se potrudijo	se trudijo	potrudijo se nad pričakovanji	Skupaj		
Dajanje informacij o gradivu	1%	5%	44%	50%	100%	122	
Pomoč pri iskanju gradiva	1%	6%	34%	59%	100%	122	
Pomoč pri ostalih težavah (prijava na računalnik, tiskanje, kopiranje)	2%	3%	50%	46%	100%	122	

Tabela 13: Pripravljenost zaposlenih
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

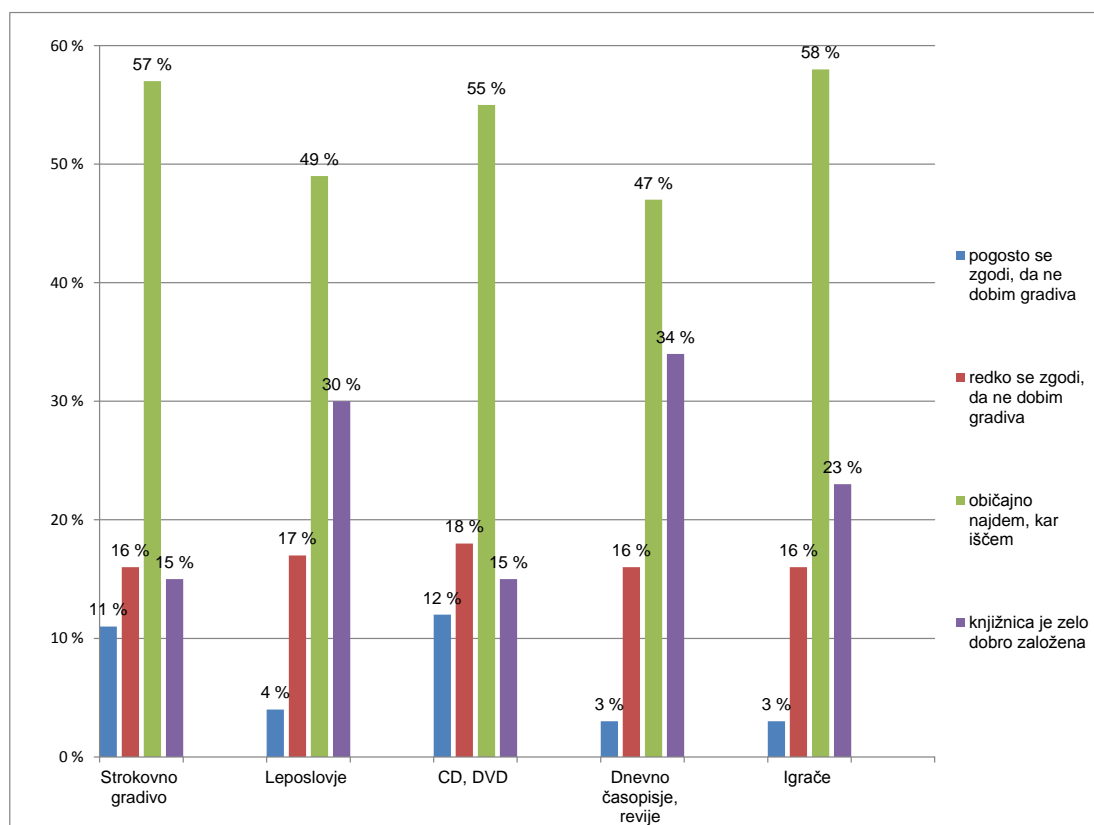
Slika 16: Pripravljenost zaposlenih
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Ocena ponudbe knjižničnega gradiva

Uporabniki običajno najdejo, kar želijo. Pri nabavi skušamo biti čim bolj na tekočem z vsemi novostmi ter jih kar najhitreje uvrstimo v našo knjižnično zbirko. Ob vpisu pa so uporabniki seznanjeni tudi z možnostjo medknjižnične izposoje.

7	Ponudba knjižničnega gradiva:					
	Podvprašanja	Odgovori				
		pogosto se zgodi, da ne dobim gradiva	redko se zgodi, da ne dobim gradiva	običajno najdem, kar iščem	knjižnica je zelo dobro založena	Skupaj
	Strokovno gradivo	11%	16%	57%	15%	100%
	Leposlovje	4%	17%	49%	30%	100%
	CD, DVD	12%	18%	55%	15%	100%
	Dnevno časopisje, revije	3%	16%	47%	34%	100%
	Igrače	3%	16%	58%	23%	100%

Tabela 14: Ponudba knjižničnega gradiva
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

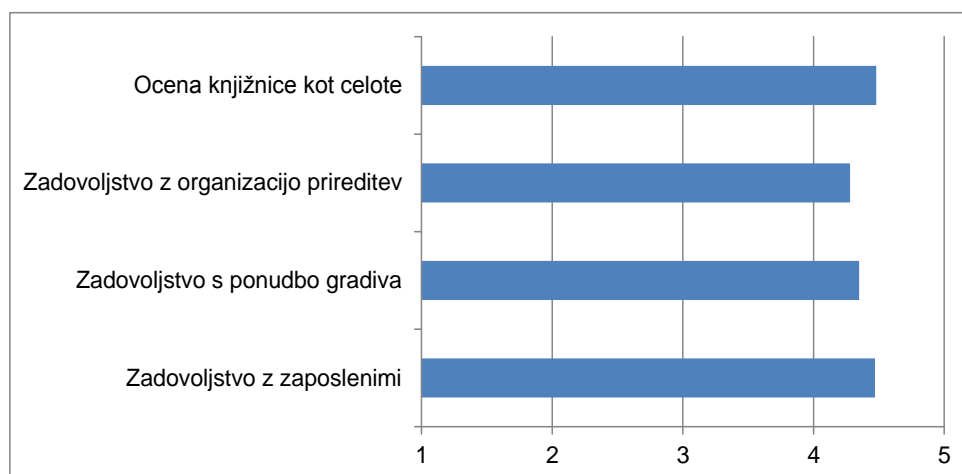
Slika 17: Ponudba knjižničnega gradiva
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Kako bi na splošno ocenili delovanje Knjižnice Medvode?

Po rezultatih ankete sodimo, da so uporabniki zadovoljni tako z zaposlenimi, gradivom kot organizacijo prireditev. Knjižnica kot celota je bila v večini primerov ocenjena odlično, kar kaže na njeno dobro delovanje.

8	Kako bi na splošno ocenili delovanje Knjižnice Medvode z oceno od 1 do 5, pri čemer 1 predstavlja najnižjo oceno, 5 pa najvišjo možno oceno.						Skupaj
		1	2	3	4	5	
	Zadovoljstvo z zaposlenimi	4%	0%	6%	25%	65%	100%
	Zadovoljstvo s ponudbo gradiva	2%	1%	9%	41%	48%	100%
	Zadovoljstvo z organizacijo prireditev	4%	1%	12%	27%	56%	100%
	Ocena knjižnice kot celote	2%	2%	2%	34%	60%	100%

Tabela 15: Splošna ocena
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Slika 18: Splošna ocena
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

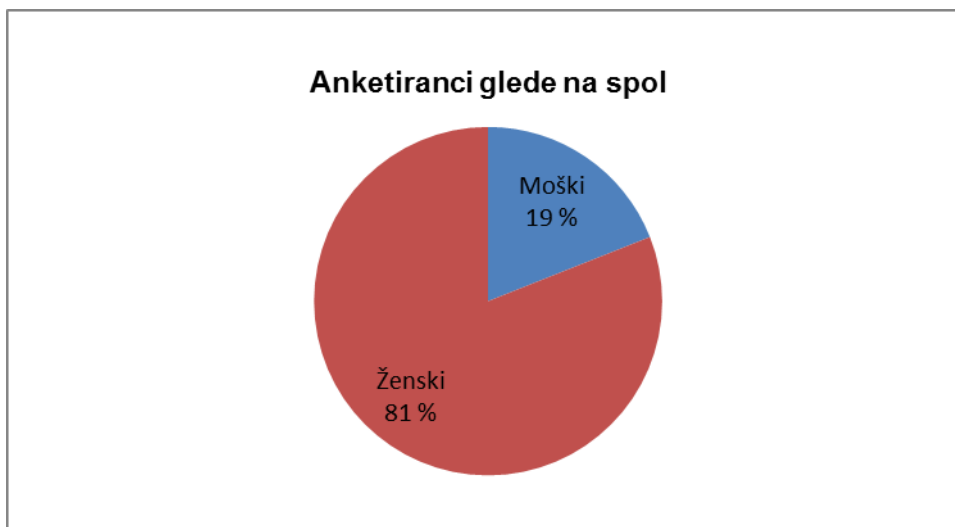
Naslednji rezultati ankete so kontrolna vprašanja in služijo le primerjavi statistik, ki jih izvedemo v programu COBISS in jih pridobimo ob vpisu bralca.

Spol osebe, ki je izpolnila anketo

Presenetljiv je rezultat spola ankete, saj so anketo v veliki večini, 81 %, rešile ženske.

9	Spol:	
	Moški	19%
	Ženski	81%
		100%

Tabela 16: Spol anketirancev
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

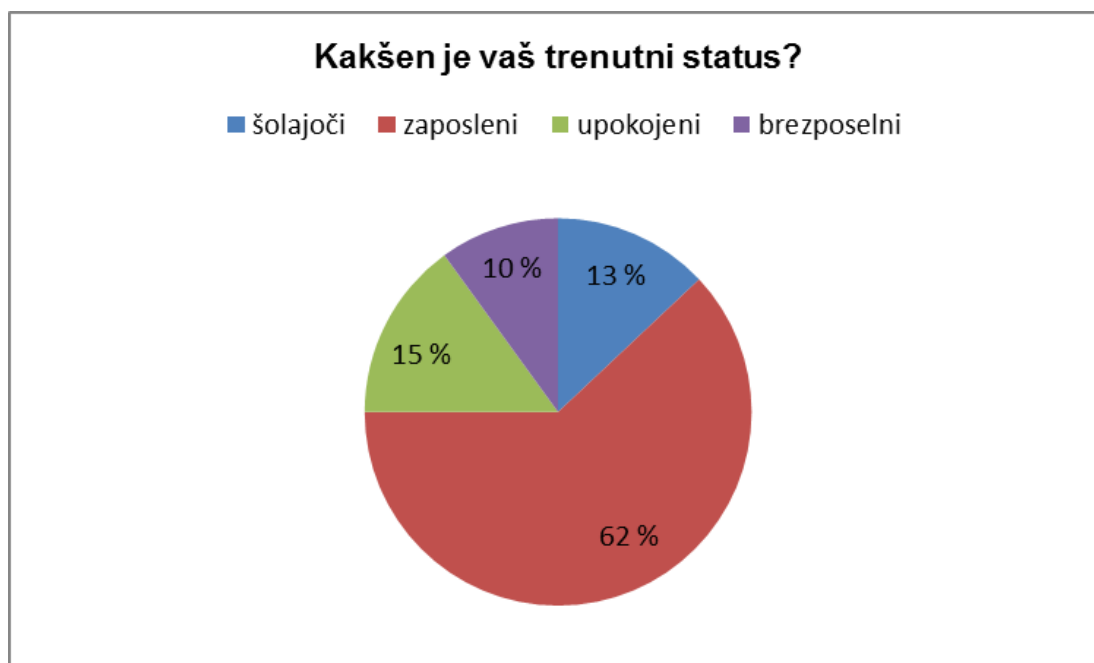
Slika 19: Spol anketirancev
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Status anketirane osebe

Večina anketiranih oseb je zaposlenih. Ta populacija sicer predstavlja 44 % članov. Tudi sicer so odmiki, saj kategorija oseb ob vpisu vključuje tudi otroke, osnovnošolce ter še druge kategorije članov.

10	Kakšen je vaš trenutni status?	
	Šolajoči	13%
	Zaposleni	62%
	Upokojeni	15%
	Brezposelni	10%
		100%

Tabela 17: Status
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

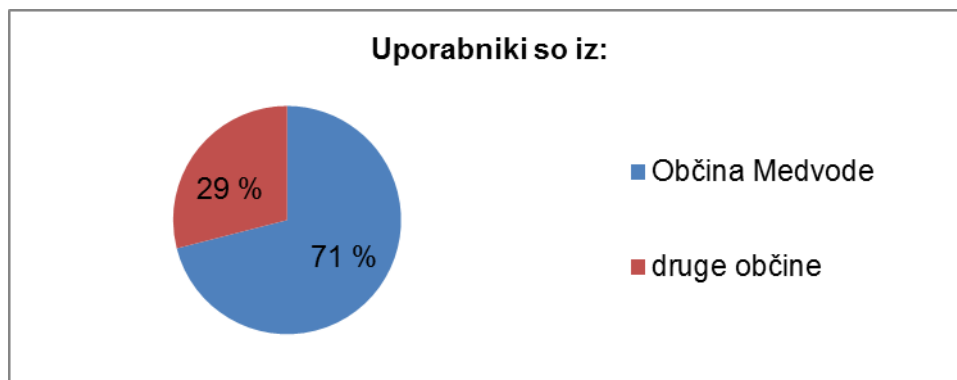
Slika 20: Status
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Občina bivanja anketirane osebe

Navedba občine bivanja je skladna z statistikami COBISS. Tretjina uporabnikov prihaja iz drugih občin, predvsem Ljubljane, teh je 35 %, Kranja in Škofje Loke. Razloge gre verjetno iskati v tem, da je knjižnica dobro založena, brezplačna ter stoji na odlični lokaciji z možnostjo brezplačnega parkiranja. Ob adaptaciji knjižnice v Šentvidu so se uporabniki raje odločili za Medvode kot za katerekoli drugo knjižnico v Ljubljani. Nekatere knjižnice zaračunavajo tudi relativno visoko članarino, omejujejo možno število izposojenega gradiva ter imajo tudi krajši rok izposoje.

Občina bivanja: prosimo, označite, ali bivate v občini Medvode ali drugi občini.		
Odgovori	Veljavni	Kumulativa
Občina Medvode	71%	71%
druge občine	29%	100%
Skupaj	100%	

Tabela 18: Občina bivanja
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

Slika 21: Občina bivanja
(Vir: anketni vprašalnik, 2014)

6 ZAKLJUČEK

Dejavnost knjižnice v Medvodah ni omejena le na izposajo knjižničnega gradiva in dajanje informacij uporabnikom o gradivu in iz gradiva, je središče izobraževalnega, kulturnega in družabnega dogajanja v občini. V letu 2009 je knjižnico obiskalo 49.025 obiskovalcev, lani pa skoraj dvakrat toliko, števec na vratih je zabeležil 94.132 obiskov, kar je okoli 325 obiskovalcev dnevno. Lani se je v prostorih knjižnice zvrstilo 179 prireditev. Največja skrb so otroci, za katere pripravljamo brezplačne otroške delavnice, jim popoldneve popestrimo s pravljimi uricami ter animacijskimi in lutkovnimi predstavami. Sodelujemo s šolami in vrtci ter jih aktivno vključujemo v dejavnosti. Poskrbimo pa tudi za odraslo populacijo občanov, kjer ob množici prireditev vsak najde nekaj zase.

Ugotavljamo, da smo v nalogi dosegli zastavljene cilje. Prikazali smo delovanje knjižnice, zakonske podlage zanj, vlogo ustanovitelja ter pridobili mnenje zaposlenih in uporabnikov.

Ustanovitelj pove, da se je knjižnica z osamosvojitvijo bolj približala uporabnikom. Njegova želja je, da smo še bolj dejavni v okolju na področju kulturnega delovanja. Da je začrtana pot prava, pove tudi župan, ki je bil pred leti v podobni situaciji, ko je moral vzpostaviti delovanje občine. Zato je njegov odnos do nas razumen. Je pa zaznati neskladnost z nekaterimi člani občinskega sveta, ki menijo, da je delovanje knjižnice predrago. Večina svetnikov pa ceni naša prizadevanja in ostajajo knjižnici naklonjeni. Le obratovalni čas knjižnice ni skladen s pričakovanji ustanovitelja. Z natančno analizo smo prišli do ugotovitve, da trenutna situacija ne dopušča celodnevne odprtosti preko celega leta. To bi bilo možno s številom zaposlenih, kot ga predvideva sistemizacija delovnih mest, potrjena s strani ustanovitelja. Delo v knjižnici predstavlja poznavanje delovanja sistema COBISS in sistema razvrščanja gradiva, ki pa ga zaposleni osvoji postopoma, zato kratkoročna zaposlitev delavcev preko javnih del ali občasnih študentov dela ne olajša, temveč zaposlenim pomeni

dodatno nalogo mentorstva. Realizirati bo treba idejo o predstavitvenem filmu dela v knjižnici ter tako mogoče prepričati ustanovitelja o možnosti dodatnih zaposlitev.

Medvoščani imajo knjižnico radi. Ljudje radi prihajajo v prostore knjižnice, saj jim nudi oazo miru in sprostitve ob brskanju med knjigami in možnostjo njihove izposoje domov. Brezplačni dostop do interneta ljudem približa cel svet. Spet drugi pridejo na druženje ob raznih prireditvah ter na razstave lokalnih ustvarjalcev. Poskrbimo pa tudi, da se starejša generacija občanov seznaní z računalnikom, a so možnosti omejene, saj ne razpolagamo z ustreznim prostorom. Delovanje knjižnice uporabniki ocenjujejo kot odlično. Zadovoljni so tudi z zaposlenimi, njihovo pomočjo ter odnosom do strank. Osamosvojitve knjižnice je največ prinesla prav uporabnikom, saj se je izkazal tudi ustanovitelj, ki je v želji po večjem opismenjevanju občanov omogočil brezplačno članstvo ter povečal sredstva za nakup gradiva. Ta so omogočila, da danes knjižnica razpolaga z zavirljivo zbirko. Ocenjujemo, da smo upravičili pričakovanja uporabnikov, s katerimi se veselimo sodelovanja tudi v prihodnje. Ostali bomo aktivni pri sodelovanju z ostalimi organizacijami, saj skupaj lahko naredimo še več. Je pa res, da so stranke čedalje zahtevnejše, hiter življenjski tempo prinaša tudi konfliktné situacije. Nikakor ni naš namen ustreči tisti peščici ljudi, ki s svojim načinom skušajo škodovati knjižnici. Pravila o poslovanju so jasna, omejitev je malo, a ta naj veljajo za vse uporabnike.

Zaposleni se zavedamo, da moramo kljub delovnim obremenitvam v čim večji meri ustreči tako željam uporabnikov kot zahtevam ustanovitelja. Za zadovoljstvo pri delu moramo deloma poskrbeti tudi sami z medsebojno pomočjo in podporo. Pri tem je ključnega pomena motivacija vodstva knjižnice.

Finančna kriza je prizadela tudi Občino Medvode. Ustanovitelj le s težavo zagotavlja sredstva za delovanje knjižnice. Optimistično zremo v prihodnost, kot smo tudi pred petimi leti, pri prvih korakih osamosvajanja. Knjižnica po bo ob ustrezni finančni podpori s strani občine ohranjala svoje mesto kot aktivni kulturno-informacijski center za zadovoljevanje potreb s področja kulture, znanja in informacij za vse uporabnike.

Zadovoljstvo uporabnikov ostaja merilo naše uspešnosti. Še naprej si želimo dobro sodelovati z ustanoviteljem in ostalimi organizacijami v lokalni skupnosti.

Naj za konec navedem »cvetki« iz vsakdanjega knjižničnega življenja.

Sobota. Vse dopoldne velika gneča. Že od jutra težave z računalniki. Ura je 13.00. Zapiramo. Zazvoni telefon, zasliši se mamin glas: »Prosim, ali lahko počakate še petnajst minut, naš fant še ni vstal, pa nekaj nujno rabi za domače branje.«

§

Dijak je smrtno resen in zaskrbljen pristopil h knjižničarju: »Ali bi mi lahko vi prebrali domače branje? Pa še obnovo napišite, prosim. Saj bom plačal.«

(Knjižnica Medvode, 2013)

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

- Berčič, B. (2000). *O knjigah in knjižničarstvu*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Dolinar, F. M. (2004). *Knjižnice skozi stoletja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- *Knjižnica Medvode od 1993–2013* (2013). Medvode: Knjižnica.
- *Od Aljaža do Jakoba* (2006). Medvode: Zgodovinsko društvo.
- *Pod Šmarno goro imamo šest knjižnic* (2006). Ljubljana: Knjižnica Šiška.
- Novljan, S (2001). *Premišljeno načrtovanje knjižnične zgradbe*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

Zakoni:

- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003). *Uradni list RS*, 73/2003.
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (2003). *Uradni list RS*, 29/2003.
- Zakon o knjižničarstvu (2001). *Uradni list RS*, 87/2001.

Spletne strani:

Cezar – Center za razvoj knjižnic. Dosegljivo na naslovu <http://cezar.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>. Dostopno 4. 6. 2014.

Manifest za splošne knjižnice. Dosegljivo na naslovu http://www.tol.sik.si/pdf/unesco_manifest.pdf. Dostopno 2. 6. 2014.

Medvode. Dosegljivo na naslovu <http://www.gremoven.com/Kraji/Medvode/menu-id-32>. Dostopno 27. 5. 2014.

Medvode – občina v številkah. Dosegljivo na naslovu http://www.medvode.si/obcina_v_stevilkah.htm. Dostopno 27. 5. 2014.

Medvode – zgodovina. Dosegljivo na naslovu <http://www.medvode.si/zgodovina.htm>. Dostopno 27. 5. 2014.

Občine v številkah. Dosegljivo na naslovu www.stat.si/obcinevstevilkah/SpisekObcin.aspx?leto=2013. Dostopno 27. 5. 2014.

Standardi za splošne knjižnice. Dosegljivo na naslovu http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf. Dostopno 27. 5. 2014.

Turistična zveza Medvode. Dosegljivo na naslovu http://www.tzm.si/Zgodovinsk_pregled.php. Dostopno 29. 5. 2014.

Združenje knjižnic. Dosegljivo na naslovu <http://zdruzenje-knjiznic.si/>. Dostopno 5. 6. 2014.

Poročila, interni dokumenti:

- Interni dokumenti Knjižnice Medvode.
- Vivod, I. (1993). *Poročilo o graditvi knjižnice v Medvodah*.

PRILOGA – ANKETA O DELOVANJU KNJIŽNICE

Anketa o delovanju Knjižnice Medvode

Q1 - Kaj menite o prostorski ureditvi Knjižnice Medvode?

	se ne strinjam	delno se strinjam	popolnoma se strinjam
Knjižnica je primerne velikosti glede na obseg gradiva.	☐	☐	☐
Regali knjižnih polic so postavljeni preveč skupaj.	☐	☐	☐
Razvrstitev gradiva je ustrezna.	☐	☐	☐
Postavitev računalniških mest je ustrezna.	☐	☐	☐

Q2 - Kaj najbolj pogrešate v Knjižnici Medvode:

- Študijsko čitalnico
- Računalniško učilnico
- Večjo otroško igralnico
- Ustrezen prostor za prireditve
- Kotičke za druženje
- Drugo: navedite

Q3 - Kaj menite o odpiralnem času Knjižnice Medvode za uporabnike?

Možnih je več odgovorov.

	Menim, da ustreza večini uporabniko v.	Menim, da je za večino uporabniko v neprimeren.	Moti me sobotni urnik.	Moti me poletni urnik.
Odpiralni čas	☐	☐	☐	☐

Q4 - Razlog za članstvo v Knjižnici Medvode:

Možnih je več odgovorov

- Sprostitev, dobro počutje v knjižnici
- Velik izbor leposlovja
- Dober izbor strokovnega gradiva
- Izposoja gradiva za študij
- Izposoja gradiva za otroke
- Pester izbor časopisov in revij
- Udeležba na prireditvah
- Prostor za študij
- Brezplačno članstvo

Q5 - Smo edina knjižnica v Sloveniji, ki članom ne zaračunava članarine oziroma vpisnine. Zaradi znižanja sredstev s strani ustanovitelja varčujemo pri izboru izvajalcev na prireditvah, materialu za ustvarjalne delavnice ter pri vseh drugih materialnih stroških. Če bi uvedli članarino za odrasle uporabnike, bi:

- izbral drugo knjižnico.

- ohranil članstvo v Knjižnici Medvode.
 si izposojal gradivo na otroško izkaznico.

Q6 - Kako ocenjujete pripravljenost zaposlenih, da vam pomagajo:

	sploh se ne potrudijo	premalo se potrudijo	se trudijo	potrudijo se nad pričakovan ji
Dajanje informacij o gradivu	☐	☐	☐	☐
Pomoč pri iskanju gradiva	☐	☐	☐	☐
Pomoč pri ostalih težavah (prijava na računalnik, tiskanje, kopiranje)	☐	☐	☐	☐

Q7 - Ponudba knjižničnega gradiva:

	pogosto se zgodí, da ne dobim gradiva	redko se zgodí, da ne dobim gradiva	običajno najdem, kar iščem	knjižnica je zelo dobro založena
Strokovno gradivo	☐	☐	☐	☐
Leposlovje	☐	☐	☐	☐
CD, DVD	☐	☐	☐	☐
Dnevno časopisje, revije	☐	☐	☐	☐
Igrače	☐	☐	☐	☐

Q8 - Kako bi na splošno ocenili delovanje Knjižnice Medvode z oceno od 1 do 5, pri čemer 1 predstavlja najnižjo oceno, 5 pa najvišjo možno oceno.

	1	2	3	4	5
Zadovoljstvo z zaposlenimi	☐	☐	☐	☐	☐
Zadovoljstvo s ponudbo gradiva	☐	☐	☐	☐	☐
Zadovoljstvo z organizacijo prireditev	☐	☐	☐	☐	☐
Ocena knjižnice kot celote	☐	☐	☐	☐	☐

XSPOL - Spol:

- Moški
 Ženski

XDS2a4 - Kakšen je vaš trenutni status?

- Šolajoči
 Zaposleni
 Upokojeni
 Brezposelni

XLOKACREGk - Občina bivanja: prosimo označite, ali bivate v občini Medvode ali drugi občini, navedite ime občine.

- Občina Medvode
 Druga občina: prosimo, da vpišete ime občine.